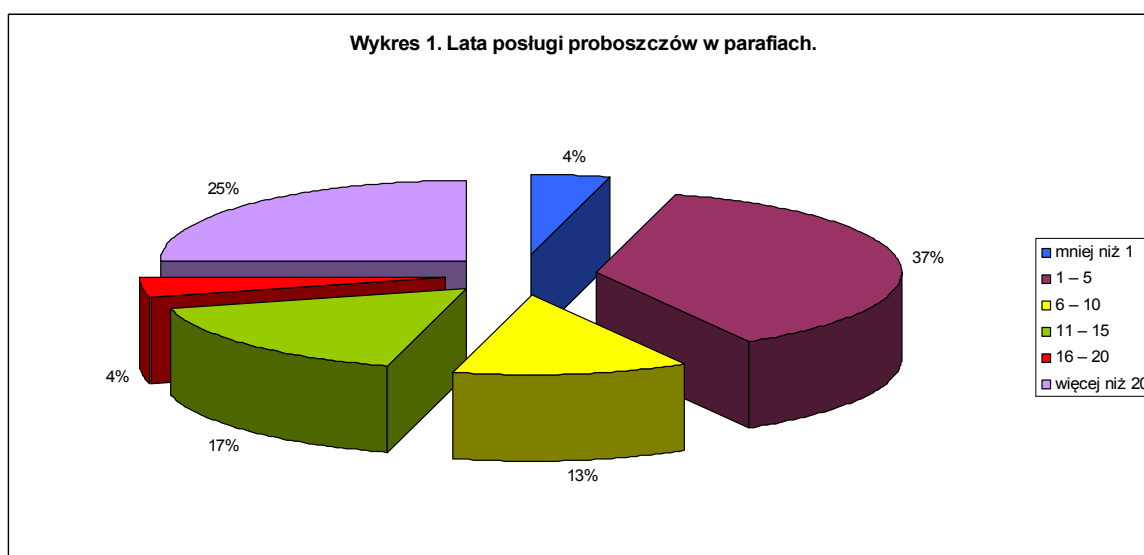

Zestawienie wyników badań

Poniższe zestawienie wyników badań ankietowych dotyczących pełnienia funkcji organisty, jego wykształcenia oraz specyfiki pracy muzyka kościelnego, zostało sporządzone w oparciu o odpowiedzi udzielone przez 507 respondentów. Ze względu na konieczność zanalizowania trzech rodzajów ankiet, postanowiłam przyjąć następujący porządek w analizowaniu danych :

- analiza wyników badań ankiety dla księdza proboszcza parafii,
- analiza wyników badań ankiety dla osoby pełniącej funkcję organisty w parafii,
- analiza wyników badań ankiety dla wiernych.

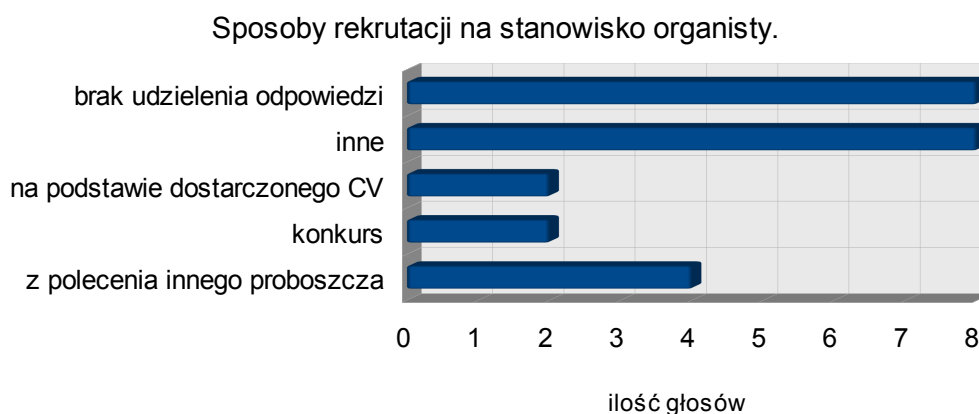
Ankieta dla proboszcza parafii liczyła 8 pytań i jako 9 miejsce wydzielone do wyrażania refleksji oraz uwag. Ankieta ta zawierała 8 pytań zamkniętych. W badaniu wzięło udział 24 proboszczów parafii poznańskich. Pytanie pierwsze ankiety skierowanej do proboszczów dotyczyło lat sprawowania stanowiska proboszcza w parafii. Największa z sześciu grup ankietowanych księży znajduje się w przedziale od 1 do 5 lat sprawowania posługi na stanowisku zarządcy parafii. Ten przedział wiekowy zaznaczyło 37% respondentów, czyli 9 proboszczów. Najmniejsze grupy sprawowały swe stanowisko w przedziale od 16 do 20 lat i mniej niż 1 rok. Jest to jedna osoba dla każdej grupy. Wykres 1 poniżej przedstawia ujęcie procentowe wszystkich grup biorących udział w badaniu.

Źródło : badania własne

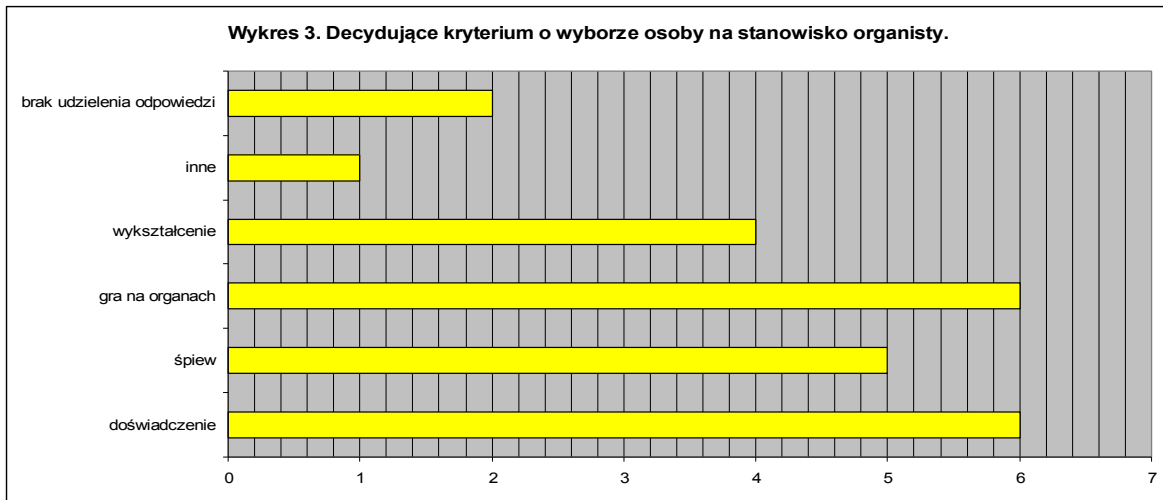
Pytanie drugie dotyczyło sposobu rekrutacji przeprowadzanej przez proboszcza na stanowisko obecnego organisty. Spośród podanych odpowiedzi proboszczowie zaznaczyli, najbardziej przydatną stała się rada osób trzecich, np. innego proboszcza. Dwóch proboszczów zatrudniło organistę poprzez ogłoszenie konkursu, również dwóch przyjęło odpowiednią osobę sugerując się informacjami w dostarczonym przez nią CV. W polu „inne” znalazły się m. in. odpowiedzi takie, że proboszcz obejmując parafię, zastał już w niej organistę i postanowił przedłużyć z nim umowę. Jedną z odpowiedzi jest też stwierdzenie, że stanowisko organisty obejmuje siostra zakonna skierowana przez przełożonych ankietowanego zarządcy parafii. Wykres 2 przedstawia graficzne ujęcie wyników pytania o przeprowadzoną rekrutację na stanowisko organisty.

Wykres 2.

Źródło : badania własne

Wykres 3 obrazuje decydujące kryterium, którym kierował się proboszcz w trakcie rekrutacji danej osoby na stanowisko organisty. Najczęściej podawanym kryterium było doświadczenie organisty i umiejętność gry na instrumencie. Takiej odpowiedzi udzieliło po sześciu księży. Drugą najczęściej udzielaną odpowiedzią okazał się ładny głos i śpiew organisty. Tylko czterech ankietowanych proboszczów parafii poznańskich przyznaje, że to wykształcenie muzyczne organisty zaważyło na wyborze danej osoby na stanowisko organisty w parafii. Wśród innych kryteriów jeden z księży przyznał, że postanowił o zatrudnieniu organisty na stałe w parafii ze względu na jego odpowiedzialność. Szczegółowe zestawienie wyników przedstawia Wykres 3 znajdujący się poniżej.

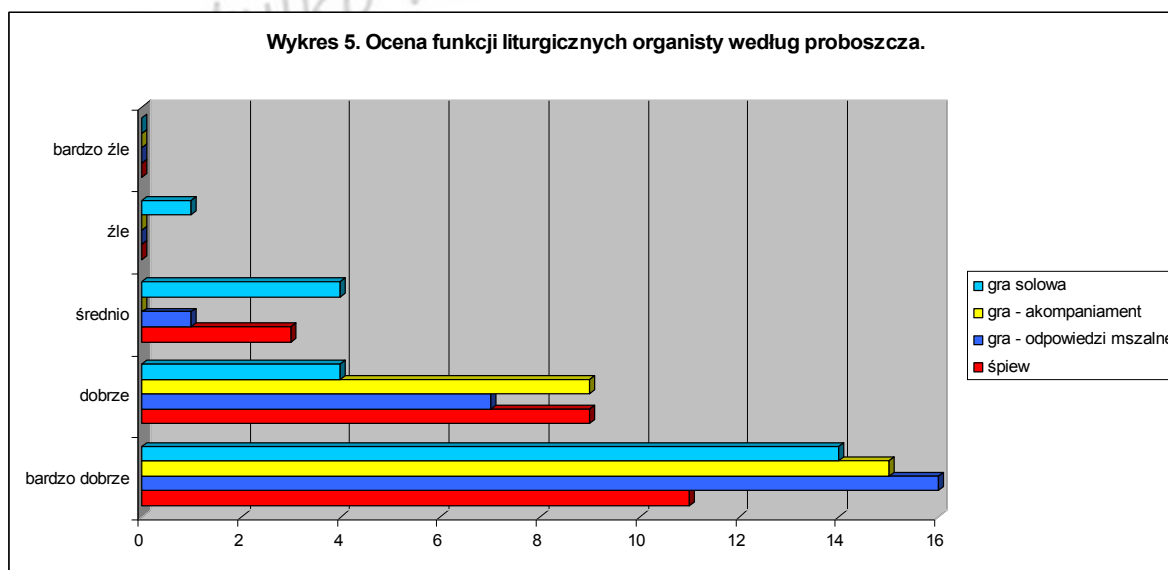
Źródło : badania własne

Kolejne pytanie ankietowe skierowane do proboszczów dotyczyło ich wiedzy na temat wykształcenia organistów. Najliczniejsza grupa ankietowanych księży proboszczów parafii, wie, jakie wykształcenie muzyczne posiada organista obecnie posługujący w parafii. Szczegółowe zestawienie wszystkich głosów przedstawia Wykres 4.

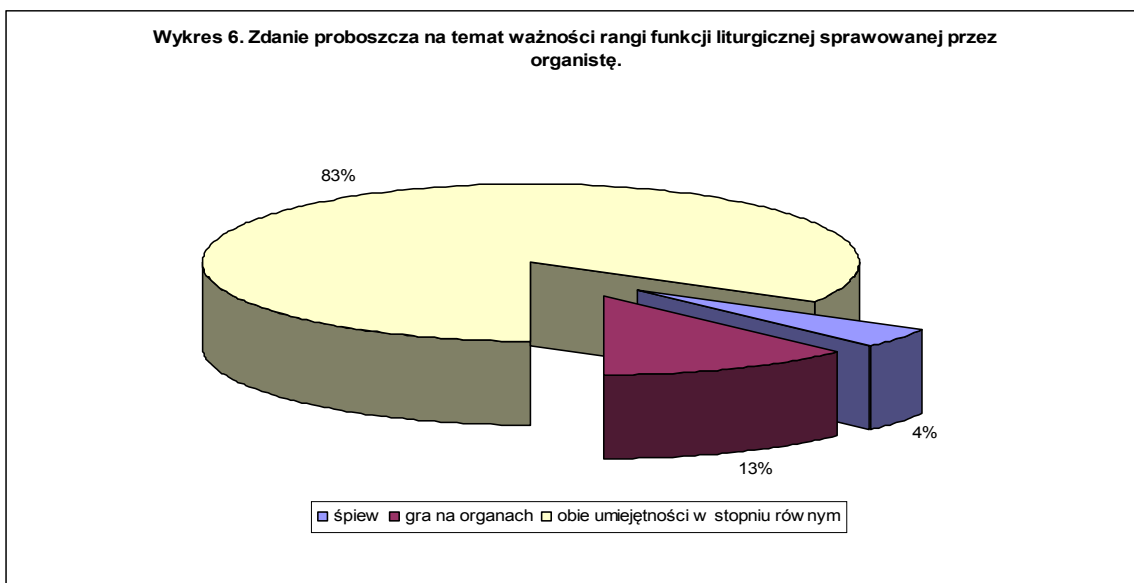
Źródło : badania własne

Wykres 5 przedstawia graficzne zobrazowanie odpowiedzi udzielonych przez zarządców parafii na pytanie piąte, dotyczące oceny poszczególnych elementów liturgicznych sprawowanych przez organistę w czasie liturgii. Jak wynika z poniższego wykresu, większość ankietowanych księży ocenia grę solową na instrumencie, akompaniament liturgiczny, śpiew i intonowanie odpowiedzi mszalnych przez organistę w stopniu bardzo dobrym. Najwięcej głosów oceny bardzo dobrej uzyskały odpowiedzi mszalne – aż 16 proboszczów udzieliło takiej oceny. Również wysoko księża ocenili akompaniament liturgiczny do pieśni i części stałych podczas liturgii – 15 głosów w ocenie bardzo dobrej. 14 proboszczów ocenia w stopniu bardzo dobrym grę solową organisty – granie przed bądź po liturgii utworów organowej literatury muzycznej, wstępy i zakończenia pieśni. Najmniej głosów oceny bardzo dobrej – 11 – oddano na śpiew organisty. Ani jeden z ankietowanych proboszczów nie ocenił żadnej z wymienionych funkcji organisty w stopniu bardzo złym. Jedyne jedno głos został oddany na grę solową. Szczegółowe zestawienie wszystkich odpowiedzi udzielonych przez księży w pytaniu piątym ankiety skierowanej do proboszczów przedstawia poniższy wykres.

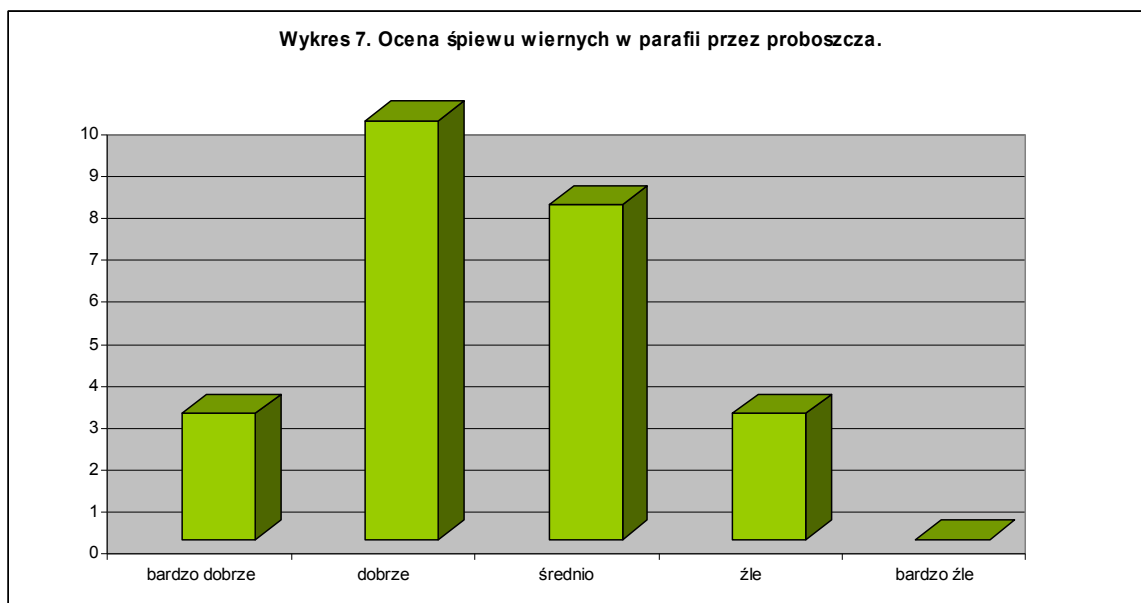
Źródło : badania własne

Pytanie szóste ankiety miało na celu uzyskanie opinii proboszczów na temat ważności zdolności muzycznych organisty. Zdecydowana większość ankietowanych księży – 83% - uważa, że zarówno śpiew jak i gra na instrumencie są fundamentalnymi umiejętnościami, którymi powinien wykazywać się organista. Najliczniejsza grupa udzielająca takiej odpowiedzi obie te umiejętności uważa za jednakowo ważne. 13% ankietowanych księży uważa jednak, że to umiejętność gry na organach jest najważniejszą cechą organisty, zaś tylko 4% proboszczów jest przekonana, że śpiew osoby pełniącej funkcję organisty w parafii jest priorytetem w tym zawodzie. Powyższą analizę przedstawia graficznie Wykres 6.

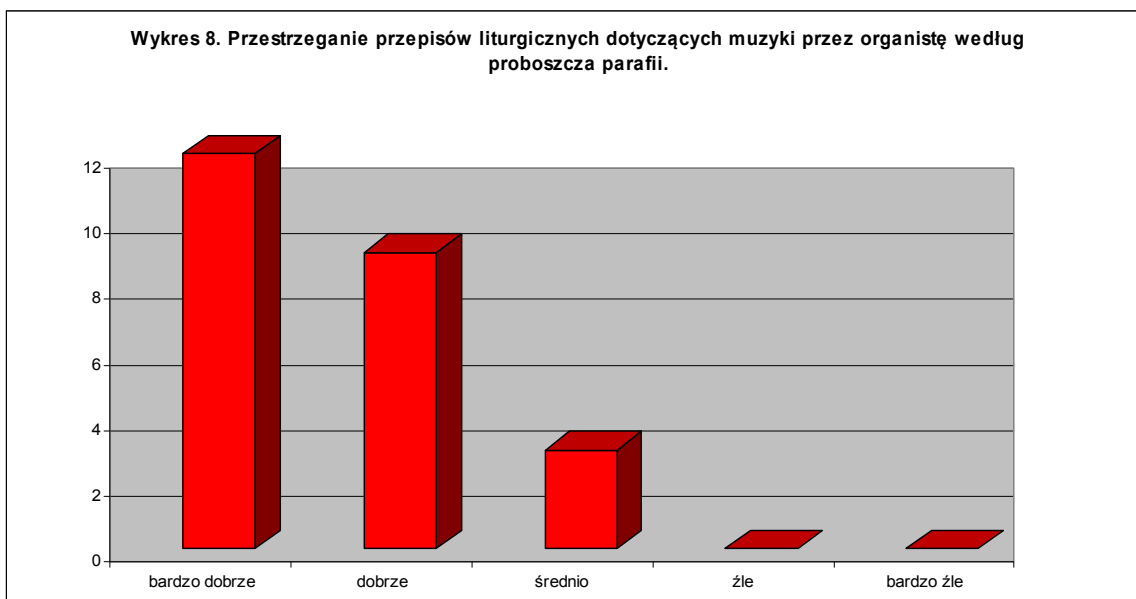
Źródło : badania własne

W pytaniu siódmym poproszono księdza o ocenę śpiewu parafian podczas Mszy Świętych. Większość ankietowanych proboszczów ocenia śpiew wiernych w stopniu dobrym. Takiej odpowiedzi udzieliło aż 11 księży. Drugą największą grupą okazali się księża oceniający zaangażowanie wiernych w śpiew w stopniu średnim – 9 głosów. Dwie grupy – liczące 4 osoby w każdej z nich – oceniły śpiew parafian w stopniu bardzo dobrym i złym. Żaden z ankietowanych zarządców parafii nie uważa, że śpiew w parafii jest na poziomie bardzo złym. Zestawienie wszystkich omówionych wyników pytania siódmego ukazuje w sposób graficzny Wykres 7 znajdujący się poniżej.

Źródło : badania własne

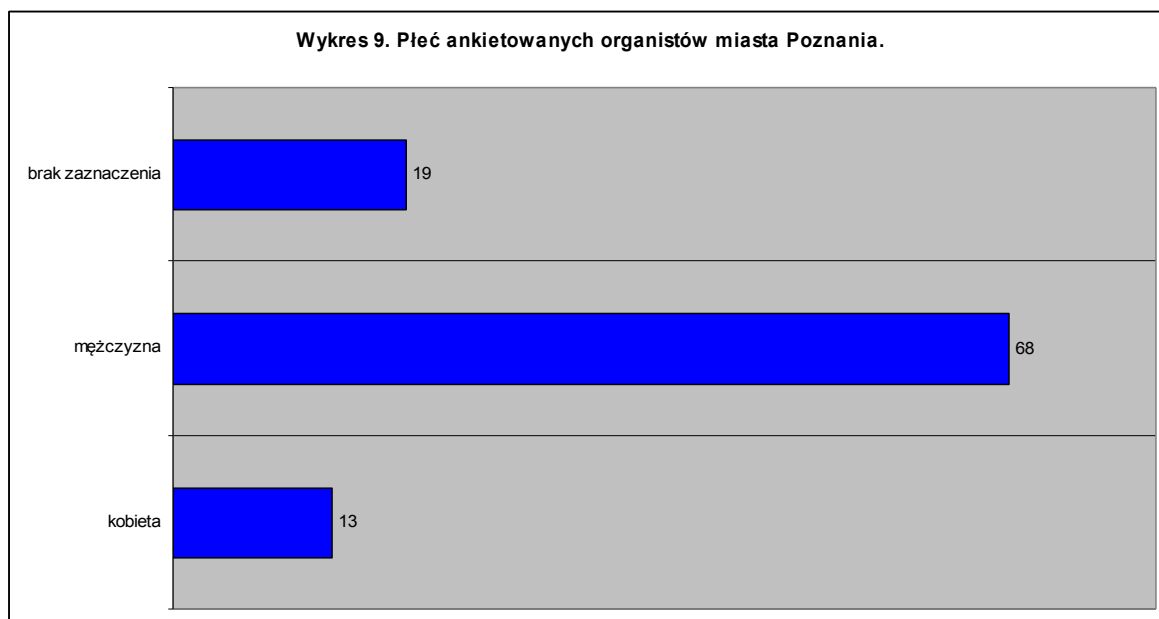
Wykres 8 przedstawia graficzne zestawienie wyników pytania ósmego zawartego w ankiecie dla duszpasterzy parafii poznańskich. Celem tego pytania było zbadanie, w jakim stopniu organista przestrzega przepisów nakazanych przez władze kościelne w kwestiach muzyki w liturgii. Największa grupa ankietowanych proboszczów uważa, że stosuje się on w stopniu bardzo dobrym do wszystkich praw i wytycznych dotyczących muzyki kościelnej zawartych w odpowiednich dokumentach Kościoła. Takiego zdania jest aż 13 duszpasterzy. 10 proboszczów z całej grupy ankietowanej uważa, że organista dobrze przestrzega wyżej wspomnianych praw – 10 głosów. 4 księży uważa, że stosowanie się do w/wym. wytycznych jest na poziomie średnim. Ani jeden z ankietowanych nie dał oceny złej lub bardzo złej. Wykres 8 obrazuje przeprowadzoną wyżej analizę pytania ósmego.

Źródło : badania własne

Ankieta dla proboszczów parafii poznańskich kończyło otwarte pytanie 13. Stanowiło ono miejsce na zapisanie uwagi i refleksji duszpasterzy parafialnych. W tym miejscu zostały zapisane tylko dwie refleksje proboszczów dotyczących sylwetki organisty i jego pracy. Jeden z ankietowanych księży wyraził swoją opinię dotyczącą dobierania pieśni kościelnych do liturgii przez organistę posługującego w parafii. Zwrócił uwagę na fakt, iż organista wciąż stosuje te same pieśni do liturgii, rzadko zmienia repertuar. Uwaga drugiego księdza dotyczyła postawy moralnej organisty. Ksiądz proboszcz docenił ją i wyraził swoje uznanie. Szczególnie zwrócił uwagę na wysoką kulturę osobistą, odpowiedzialność i pilnowanie czasu pracy, „nie wydziwianie” w stosunku do różnych okoliczności, chęć współpracy i słuchanie uwag.

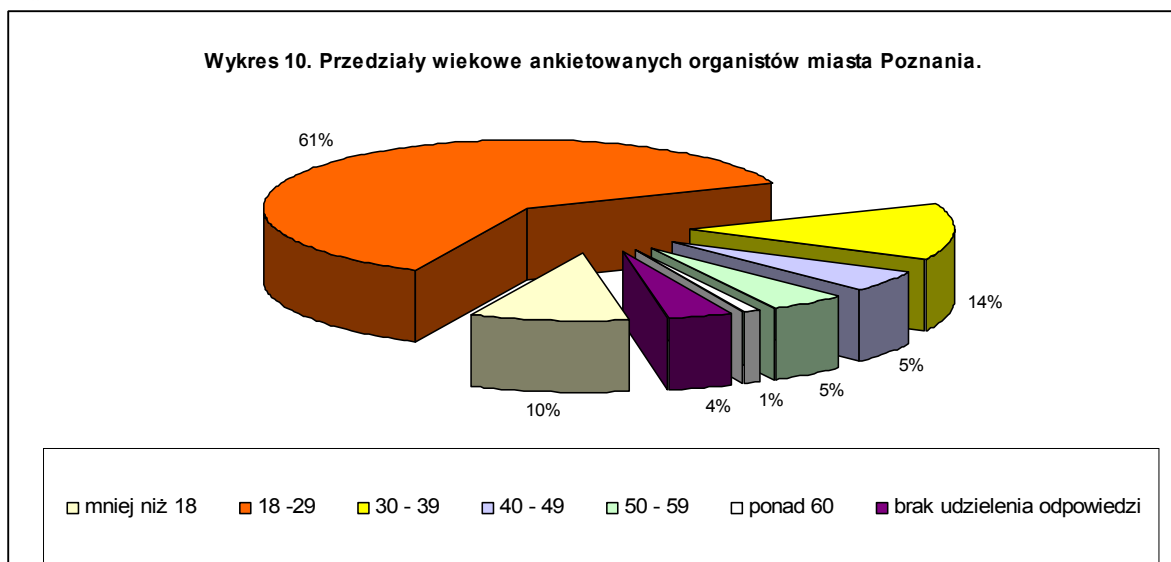
Ankieta dla osoby pełniącej funkcje organisty w parafii liczyła 12 pytań, z czego miejsce 13 było przeznaczone uwagi oraz refleksje. Ankieta ta zawierała 9 pytań zamkniętych, 2 otwarte oraz metryczkę. Pytanie pierwsze skierowane do organistów dotyczyło podziału według płci osób posługujących jako organiści. Zdecydowana większość ankietowanych organistów poznańskich to mężczyźni – 68 osób. Kobiety stanowią grupę 13 osób. Ankiety wypełniło także 19 osób bez zaznaczenia swojej płci. Jednak z uwagi na cenne odpowiedzi udzielone przez tę grupę osób, postanowiłam dopuścić te ankiety i ich odpowiedzi do analizy. Nadmienić trzeba, że w samym Poznaniu znajduje się 75 parafii rzymskokatolickich.¹ Z danych przedstawionych podczas analizy i na wykresie, wywnioskować można, że w parafii posługuje na ogół więcej niż jeden organista. Powyższy opis został zobrazowany w postaci Wykresu 9 znajdującego się poniżej.

Źródło : badania własne

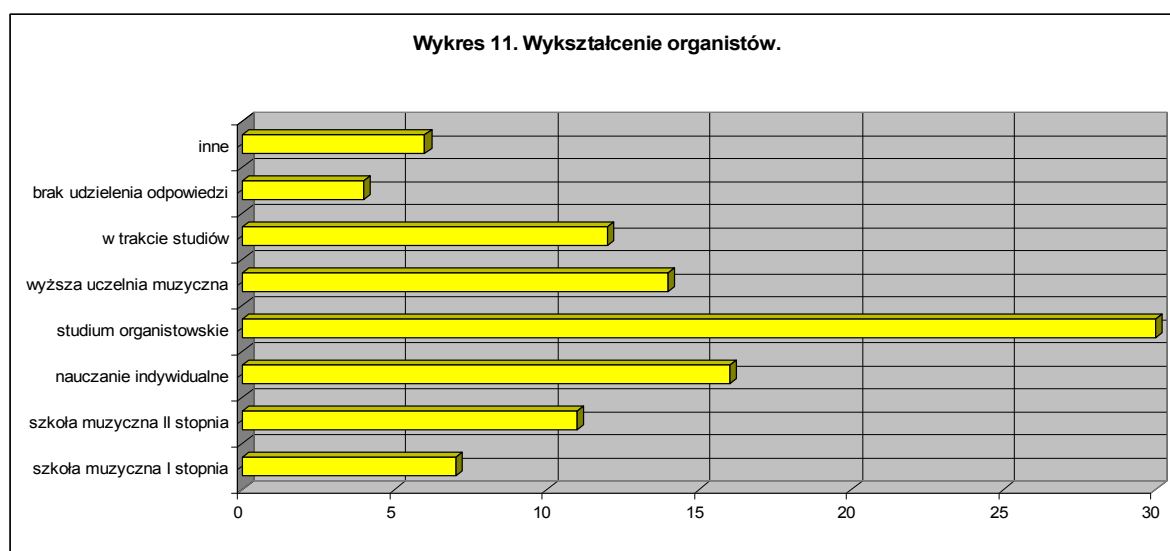
¹ <http://www.archpoznan.pl/content/view/155/82/>, [dostęp: 14.06.2016].

Pytanie drugie miało na celu ustalenie liczebności grup wiekowych organistów. 4% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi. Najliczniejszym gronem okazała się grupa osób w przedziale wiekowym od 18 do 29 lat. Stanowi ona 61% wszystkich ankietowanych, czyli 63 osoby. 14% ankietowanych osób znalazło się w przedziale od 30 do 39 lat, zaś 10% wszystkich respondentów miało mniej niż 18 lat. Po 5% wszystkich ankietowanych stanowią dwie grupy wiekowe – od 40 do 49 lat oraz od 50 do 59 lat. Tylko jedna osoba udzieliła odpowiedzi, że jej wiek liczy ponad 60 lat. Procentowe zestawienie wyników przedstawione jest graficznie w postaci Wykresu 10.

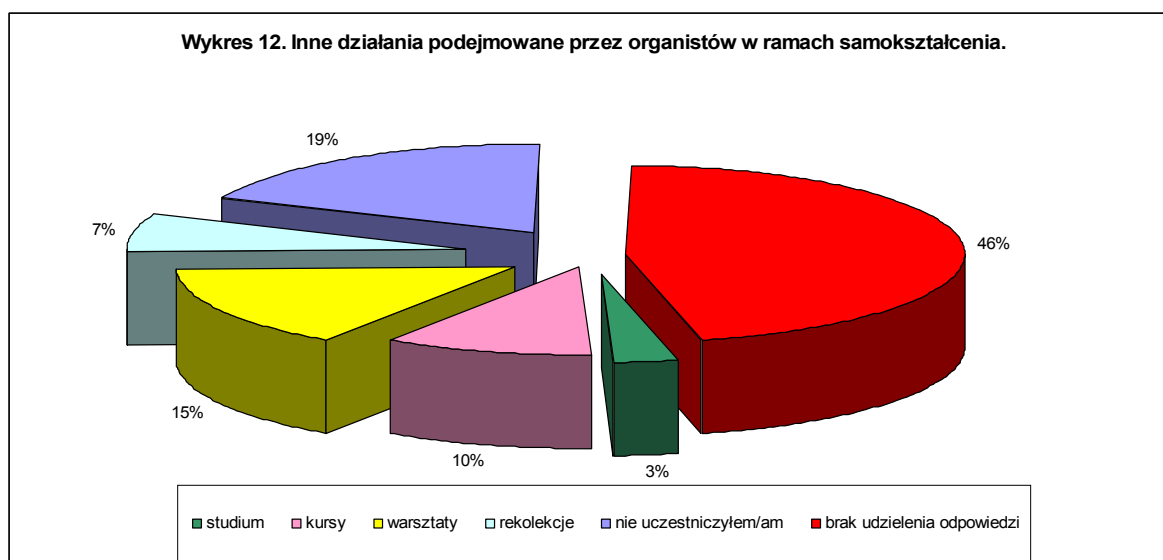
Źródło : badania własne

Pytanie trzecie dotyczyło wykształcenia muzycznego organistów. Zdecydowana większość posiada dyplom studium organistowskiego. Jest to grupa licząca 30 osób. 16 respondentów pobierało nauki w sposób indywidualny. 14 osób, co stanowi 15% osób, wszystkich ankietowanych, kształciło się w wyższych uczelniach muzycznych, a 13% - 12 osób nadal jest studentem. Edukację w szkole muzycznej I stopnia ukończyło 7 osób, a II stopnia - 11 osób. 4 osoby nie udzieliły odpowiedzi na zadane pytanie. Pośród innych wyników badania w tym pytaniu można znaleźć 6 odpowiedzi. 2 osoby opowiedziały się, że w kwestii muzycznej są samoukami pełniącymi funkcję organisty. W innych odpowiedziach znalazły się również: w trakcie studium organistowskiego, ognisko muzyczne, akademia muzyczna, lecz na innym kierunku niż muzyka kościelna, szkoła organowa, lecz tylko 2 klasy ukończone. Analiza pytania trzeciego ukazana jest graficznie w postaci Wykresu 11.

Źródło : badania własne

Czwarte pytanie ankiety skierowanej do organistów dotyczyło dodatkowych działań, które podejmują organiści, by kształcić się dalej w celu polepszenia jakości pracy. Miało ono charakter pytania otwartego. Prawie połowa ankietowanych – 46% nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie. 19% uczestniczących w badaniu odpowiedziało, że wykształcenie, które posiadają wystarcza w sprawowaniu posługi organisty i nie podejmowali żadnych dodatkowych form doksztalcania i samodoskonalenia. 15% respondentów uczestniczyło w warsztatach liturgicznych, 10% w kursach mistrzowskich, wokalnych oraz chóralnych organizowanych przez różne ośrodki muzyki liturgicznej, 7% uczestniczyło w rekolekcjach, dniach skupienia i spotkaniach formacyjnych organizowanych dla organistów przez diecezję. Najmniejsza grupa stanowiąca 3% całości respondentów deklaruje, że forma doksztalcania swych umiejętności gry na instrumencie miała miejsce w studium. Wykres 12 przedstawia graficzną formę odpowiedzi na to pytanie.

Źródło : badania własne

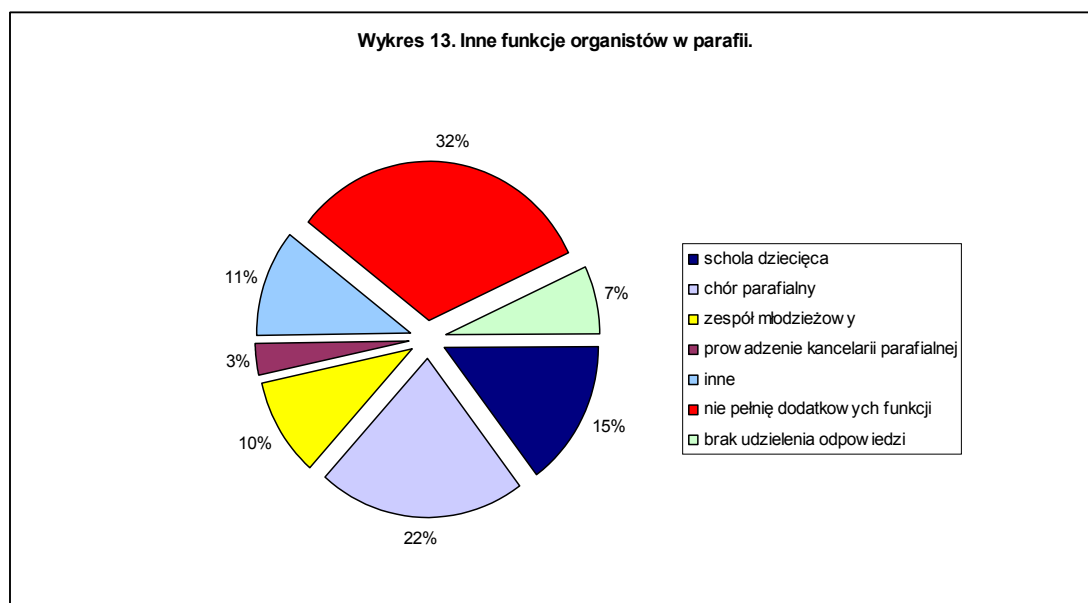
Piąte pytanie do organistów miało formę macierzy. Należało zaznaczyć, na ilu Mszach Świętych w ciągu całego tygodnia organista pełni swoją funkcję liturgiczną. Z zamieszczonej poniżej Tabeli nr 2 wynika, że w niedzielę 7 organistów gra na więcej niż 6 Mszach Świętych w ciągu dnia. Z Tabeli nr 2 wynika również, że blisko połowa ankietowanych (43%) w poniedziałki nie gra na żadnej Mszy Świętej. Możliwe, że to ustalony dzień wolny. 28 organistów twierdziło, że we wtorki również nie gra na żadnej liturgii. W środy gra 34 organistów (40% ankietowanych) gra przynajmniej na jednej Mszy Świętej. W czwarty dzień tygodnia roboczego 28 organistów nie gra w czwartki. Według badań w piątki aż 32 organistów (38% ankietowanych) gra na jednej liturgii, zaś, 36 (40% ankietowanych) gra na jednej Mszy Świętej w soboty. Z analizy Tabeli nr 2 wynika, że w ciągu tygodnia organisci grają średnio od zera do dwóch Msz Świętych. Poniższe szczegółowe wyniki badania umieszczone są w Tabeli nr 2 poniżej. Liczby w niej zawarte to ilość głosów oddanych na poszczególną liczbę Msz Świętych.

DNI TYGODNIA	LICZBA MSZY ŚWIĘTYCH							
	0	1	2	3	4	5	6	więcej niż 6
Niedziela	1	9	7	26	19	13	13	7
Poniedziałek	34	21	18	4	1	0	0	0
Wtorek	28	25	20	5	2	0	0	0
Środa	21	34	21	6	2	0	0	0
Czwartek	28	24	20	4	2	1	0	0
Piątek	18	32	25	5	3	1	0	0
Sobota	14	36	28	7	4	1	0	0

Tabela nr 2. Zestawienie wyników badań pytania piątego ankiety skierowanej do organistów parafii poznańskich dotyczącego granych Msz Świętych w ciągu tygodnia.

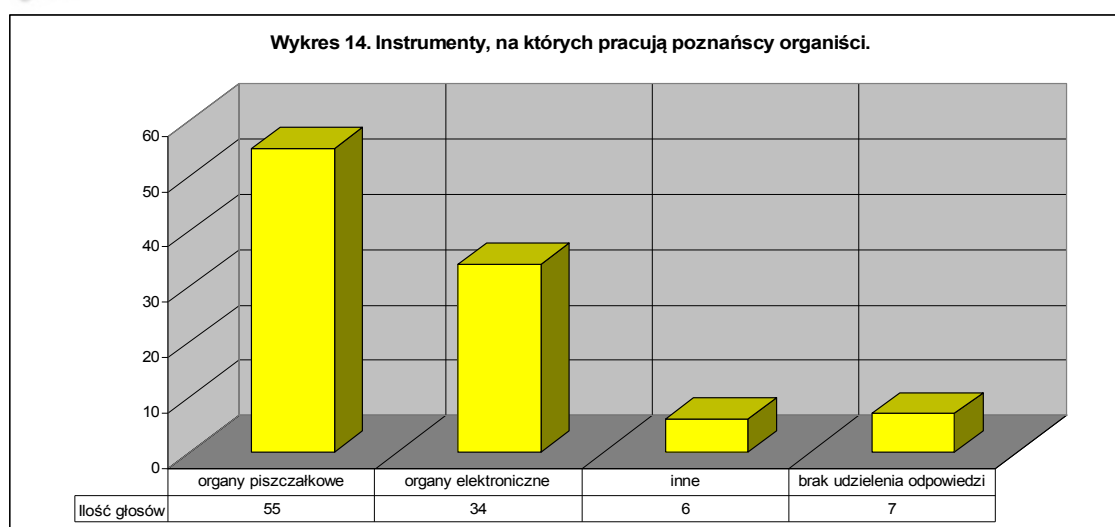
Źródło : badania własne

Pytanie szóste dotyczące pełnienia przez organistów innych funkcji w kościele i wspólnocie parafialnej przedstawia Wykres 13. Miało ono formę pytania wielokrotnego wyboru. Duża grupa osób (32% ankietowanych) nie pełni dodatkowych funkcji w parafii prócz posługi organistowskiej. 7% stanowi grupa, która nie udzieliła odpowiedzi na zadane pytanie. 15% ankietowanych organistów prowadzi w parafii scholę dziecięcą, a 22% - grupa licząca 28 głosów – jest dyrygentem chóru parafialnego w parafii. 11% stanowią inne z podanych do wyboru odpowiedzi. Oto inne funkcje pełnione przez organistów poznańskich poza liturgią: według potrzeby prace gospodarcze, przygotowanie kantorów i psalterzystów do liturgii oraz pomoc w próbach orkiestry parafialnej, pomocnik kościelny, opieka nad domem parafialnym, pełnienie funkcji ceremoniarza, zakrystian w zastępstwie, kościelny, organizator koncertów, prezes Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, katecheta, ministrant, prace przy zagospodarowaniu terenu wokół kościoła. Najmniej, bo 3% respondentów zajmuje się prowadzeniem kancelarii parafialnej. Szczegółowa analiza tego pytania przedstawiona jest procentowo w formie Wykresu 13.

Źródło : badania własne

Kolejne pytanie ankiety dotyczyło rodzajów instrumentów, na jakich pracują poznańscy organiści. Najbardziej odpowiednim do tej pracy jest instrument piszczałkowy i na takim instrumencie pracuje 55 organistów poznańskich (55%). Na organach elektronicznych pracują 34 osoby (33% ankietowanych), zaś na innych – 6 osób (6% respondentów). Wśród innych instrumentów organiści najczęściej podają keyboard, a jeden z organistów pisze, że tymczasowo gra na organach elektronicznych, gdyż piszczałkowe są w budowie. 7 organistów nie udzieliło odpowiedzi na zadane pytanie. Wykres 14 przedstawia ujęcie graficzne zanalizowanego powyżej pytania ankietowego.

Źródło : badania własne

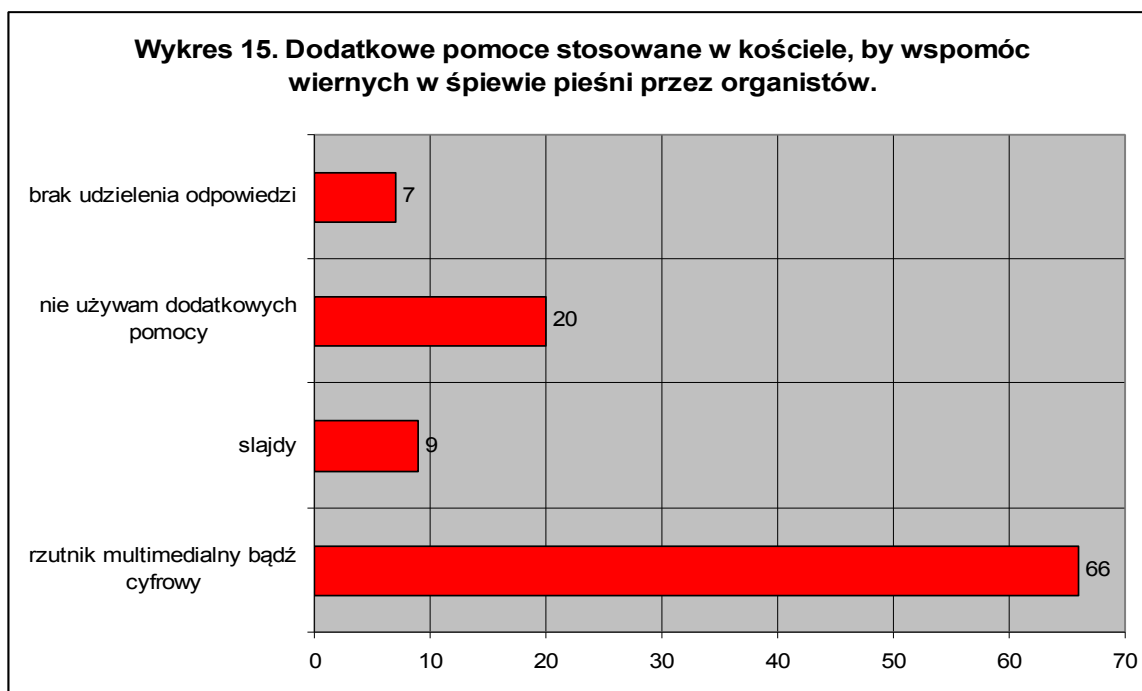
Ósme pytanie dotyczyło stanu instrumentów i ich oceny. 31 ankietowanych (30% ankietowanych) ocenia go jako bardzo dobry, 27 – jako dobry. W stopniu średnim stan instrumentu oceniły 23 osoby (23% ankietowanych); 10 organistów uważa, że instrument jest w złym stanie, a 3 osoby (3% ankietowanych) ocenia stan instrumentu jako bardzo zły. Poniższa Tabela nr 3 przedstawia zestawienie wyników badań pytania ósmego ankiety dla organistów.

ocena stanu instrumentu	ilość głosów
bardzo dobrze	31
dobrze	27
średnio	23
źle	10
bardzo źle	3
brak udzielenia odpowiedzi	8

Tabela nr 3. Zestawienie wyników badań pytania ósmego ankiety skierowanej do organistów parafii poznańskich dotyczących oceny stanu instrumentu w danym kościele.

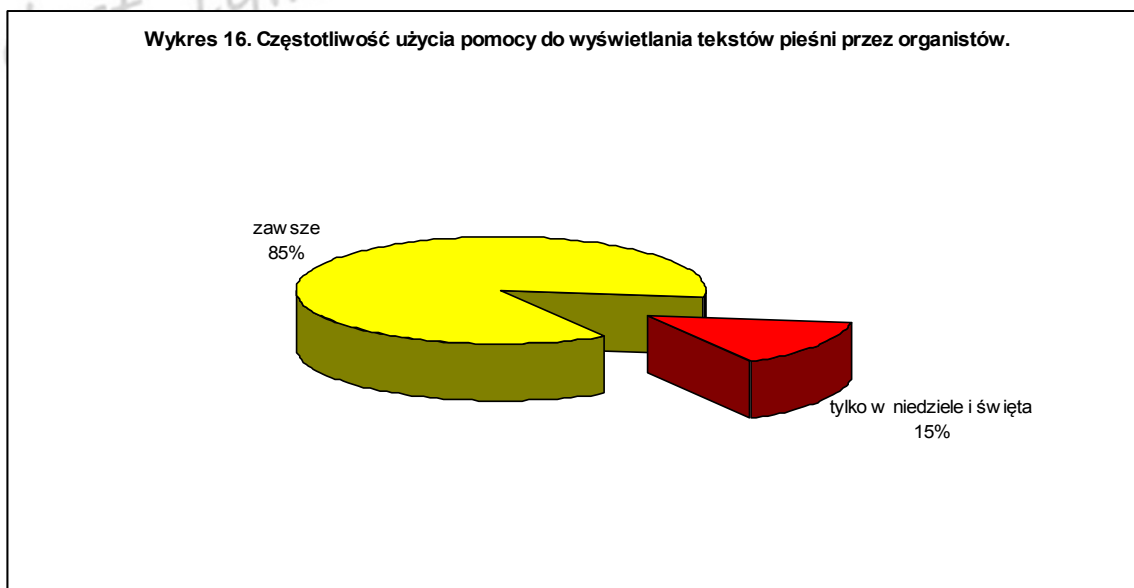
Źródło : badania własne

Wykres 15 obrazuje wyniki badań dla pytania dziewiątego ankiety dla organistów dotyczącego stosowania przez muzyków kościelnych pomocy ułatwiających parafianom śpiew pieśni poprzez wyświetlanie na ekranie ich tekstów. Zdecydowana większość respondentów (64%) przyznaje, że do tych celów używa rzutnika multimedialnego bądź cyfrowego. 20 ankietowanych osób odpowiedziało, że nie używa żadnych pomocy dodatkowych. 9% respondentów stosuje tradycyjny projektor do wyświetlania slajdów z nadrukowanymi tekstami pieśni. 7 osób nie odpowiedziało na to pytanie. Poniżej znajduje się Wykres 15 przedstawiający poszczególne odpowiedzi w formie graficznej.

Źródło : badania własne

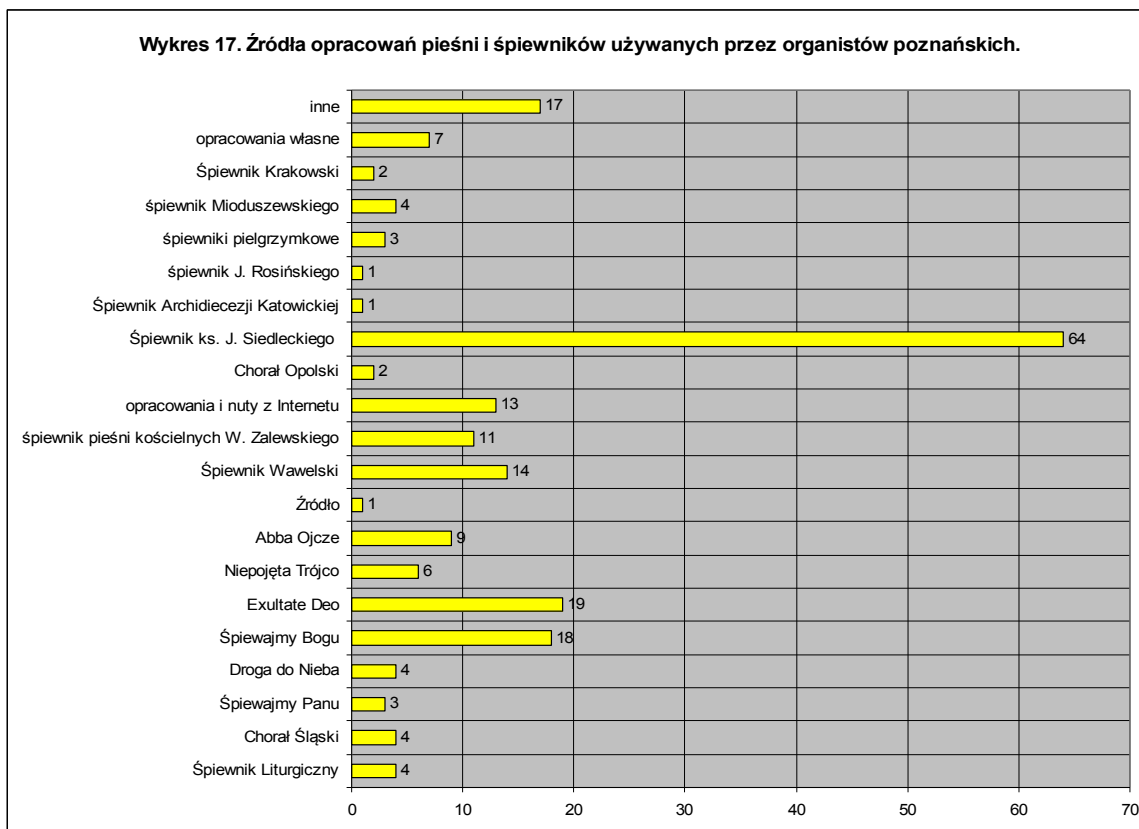
Pytanie dziesiąte ankiety dla organistów dotyczyło używania przez nich dodatkowych pomocy do wyświetlania tekstów pieśni. 85% ankietowanych (to jest 64 osoby) deklaruje, że używa tych pomocy zawsze, na każdej Mszy Świętej. 15% respondentów odpowiedziało, że wyświetla teksty pieśni tylko w niedziele, święta i przy okazji większych uroczystości. Poniższy Wykres 16 ukazuje zestawienie graficzne analizy pytania dziesiątego.

Źródło : badania własne

Wykres 17 został opracowany na podstawie najczęściej udzielanych odpowiedzi w otwartym pytaniu jedenastym ankiety. Pytanie to dotyczyło źródeł, opracowań pieśni i śpiewników, do których poznańscy organiści sięgają najczęściej. Przeważająca ilość respondentów (aż 64 osoby) najbardziej docenia pomoc *Śpiewnika księdza Jana Siedleckiego* w różnych wydaniach. Drugie miejsce zajmuje śpiewnik *Exultate Deo* (19 osób). Trzecia liczebnie grupa śpiewnika *Śpiewajmy Bogu*. Powyżej 10 głosów uzyskały kolejno śpiewniki i źródła : inne śpiewniki i źródła, *Śpiewnik Wawelski*, opracowania i nuty zaczerpnięte ze stron internetowych, *Śpiewnik pieśni kościelnych Witolda Zalewskiego*. Mniej niż 10 głosów uzyskały kolejno śpiewniki i źródła : *Abba Ojczy*, opracowania własne pieśni, śpiewnik *Niepojęta Trójca I i II tom*, śpiewnik księdza *Michała Mioduszelewskiego*, śpiewnik *Droga do Nieba*, *Chorał Śląski*, *Śpiewnik Liturgiczny*, śpiewniki pielgrzymkowe, śpiewnik *Śpiewajmy Panu*, *Śpiewnik Krakowski*, *Chorał Opolski*, *Śpiewnik Jerzego Rosińskiego*,

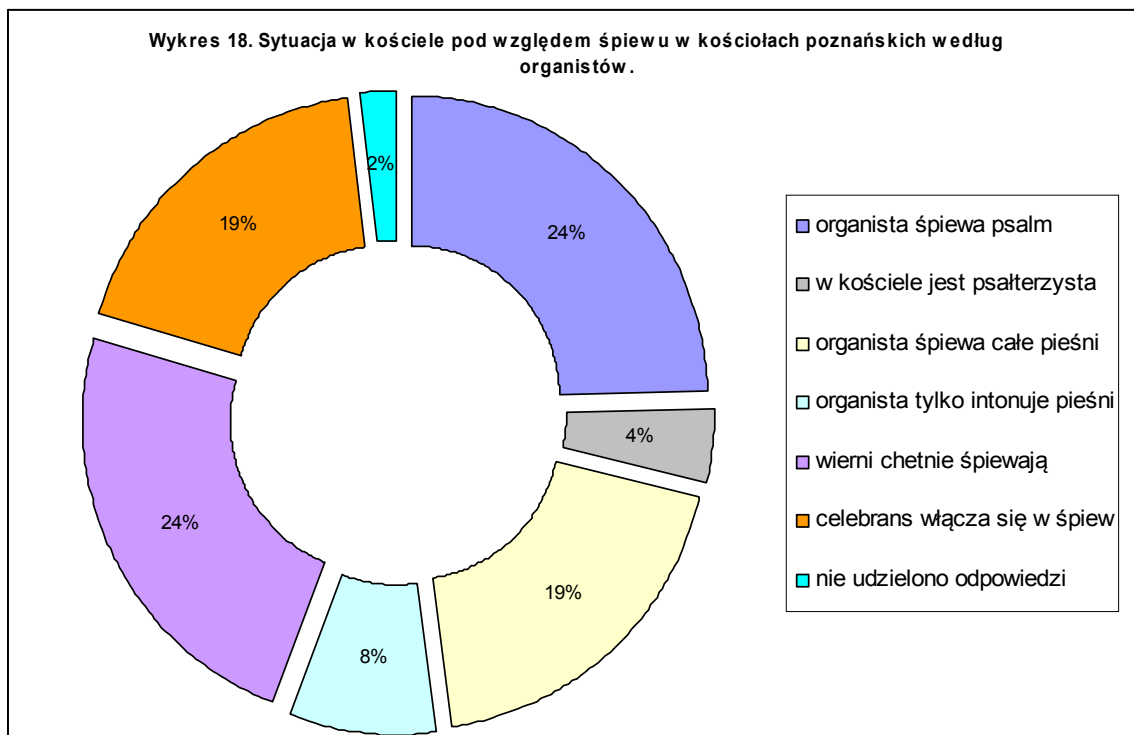
Śpiewnik Archidiecezji Katowickiej i *śpiewnik Źródło*. Wykres 17 przedstawia szczegółowe wyniki wraz z zapisaniem ilości oddanych głosów na dany śpiewnik.

Źródło : badania własne

Przedostatnie pytanie ankiety skierowanej do organistów miało na celu rozeznanie w aktualnej sytuacji muzycznej w kościołach poznańskich. Miało ono charakter pytania wielokrotnego wyboru. 24% ankietowanych organistów (to jest 85 osób) odpowiedziało, że z powodu braku osoby pełniącej funkcję psalterzysty w parafii on sam śpiewa psalm responsoryjny. 4% ankietowanych osób twierdzi, że w kościele jest psalterzysta, który śpiewa psalmy. 66 respondentów (19%) udzieliło odpowiedzi, że podczas gry na organach śpiewa całe pieśni wraz z ludem, a 8% całości ankietowanych (28 osób) – tylko je intonuje, pozwalając wiernym na samodzielny śpiew. 24% ankietowanych organistów uważa, że podczas Mszy Świętej wierni chętnie włączają się w śpiew części stałych, odpowiedzi mszalnych i pieśni liturgicznych. 64 osoby odpowiadają, że kapłan celebrujący Mszę Świętą włącza się w śpiew razem z wiernymi. 7 osób (8% ankietowanych) uchyliło się

od odpowiedzi na to pytanie. Wykres 18 przedstawia procentowy udział wszystkich grup odpowiedzi pytania dwunastego.

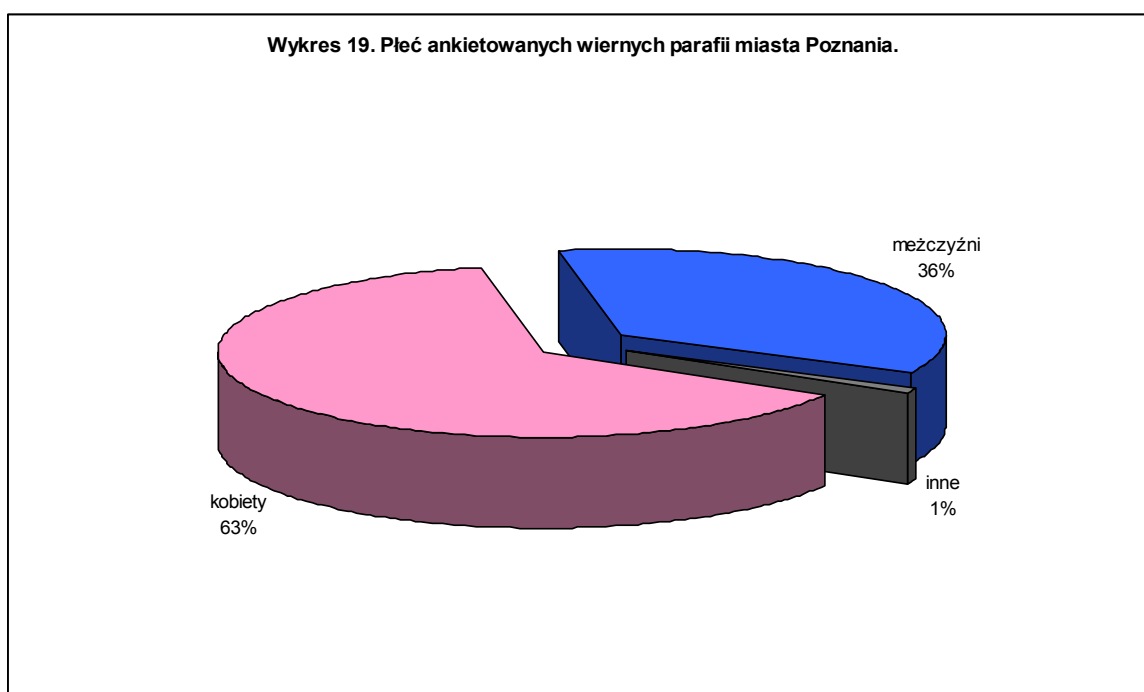
Źródło : badania własne

Pytanie trzynaste było ostatnim pytaniem ankietowym, a jego odpowiedzi stały się cennym źródłem informacji na temat pracy organistów i ich uwag oraz refleksji dotyczących spraw muzyki w kościołach poznańskich. Swoje uwagi i refleksje wyraziło łącznie 23 organistów, z czego 4 opinie z różnych względów nie zostały uwzględnione w analizie. Kilku organistów wyraża swe ubolewanie w związku z postawą proboszczów, jaką prezentują w związku z muzyką kościelną i nastawieniem do niej. Według opinii 3 organistów księża proboszczowie mają dość nikłe pojęcie o treściach dokumentów Kościoła dotyczących muzyki sakralnej, przez co często liturgia jest „spłaszczona” - czyli nie w pełni przeżywana i przez organistów i przez lud, gdyż tempo Mszy Świętej zazwyczaj nie pozwala na „rozśpiewanie ludu Bożego”. Osoby te także zauważyły problem, jakim może być brak osoby sprawującej na terenie Poznania i okolic funkcję opiekuna organistów. Kolejną ważną sprawą według ankietowanych organistów jest kwestia zatrudnienia na stanowisku, a mianowicie jego brak. Problem ten poruszyło 4 organistów. Pracują oni w charakterze

dorywczym bądź na stałe bez umowy o pracę bądź innej formy respektowanej przez władze kościelne. Kilku organistów zaznacza, że niezbędna podczas posługi w parafii jest ciągła współpraca z duszpasterzem – wymiana uwag i spostrzeżeń dotyczących spraw muzycznych w parafii, gdyż, jak zaznacza jeden z ankietowanych, „muzyka nie jest dodatkiem do liturgii lecz jej integralną częścią”. Aż 7 osób z całego gremium ankietowanych organistów wyrażających swe opinie i uwagi poruszyło kwestię samego śpiewu w parafii, szczególnie środków wspomagających śpiew, czyli kwestię zaangażowania samych wiernych, wykorzystania projektora, rzutnika bądź specjalnie drukowanych śpiewników. W kwestii projektorów i rzutników kilku z organistów wprost odpowiedziało, że takich pomocy w parafii nie ma, gdyż budżet parafialny nie pozwala na ich zakup i montaż bądź w parafii funkcjonują śpiewniki na każdy okres roku liturgicznego układane przez samych organistów, z czasem poszerzane o kolejne pozycje. Jeden z organistów zaznaczył, że nie jest wykształconym muzycznie organistą, w kościele „gra dla przyjemności”. Zaznacza również, że parafianie śpiewają na liturgii jeśli znają pieśni, gdyż parafia nie posiada rzutnika ani śpiewnika parafialnego. Jeśli lud nie zna pieśni – organista śpiewa całą pieśń sam, bez udziału wiernych. Jedna osoba wyznaje, że zajmuje się rekrutowaniem psalterzystów w parafii spośród wiernych lub sióstr zakonnych – przygotowuje je pod względem muzycznym, emisyjnym i dykcyjnym. Jeden ankietowany jest zdania, że wiernych gromadzących się na Mszach Świętych w kościołach trzeba „stopniowo oduczyć śpiewania wraz z organistą, ponieważ wtedy organista wykonuje <<całą robotę>> za wiernych”. Jest przekonany, że wierni powinni być do tego stopnia zaangażowani w śpiew, aby prowadzić go samodzielnie, a organista winien tylko intonować pieśń i czuwać nad jej tempem. Kolejną refleksją nad śpiewem w kościele jest opinia jednego z ankietowanych dotycząca włączania się w śpiew wiernych samego celebransa. Uważa on, że podczas śpiewu samego ludu, gdy włącza się do niego celebrans, następuje niezgodność temp, gdyż - jak twierdzi jeden z organistów - „księża rzadko słuchają instrumentu”. Kolejną kwestią poruszoną jest sprawa grafiku ustalanego przez muzyków, gdy w parafii jest kilku organistów. Jego ustalenie umożliwiłoby podejmowanie dorywczej bądź stałej aktywności zarobkowej ze względu na luźny grafik zajęć. Jedna osoba z spośród osób formułujących swoje uwagi i refleksje wyraziła wielką radość z możliwością uczestniczenia w badaniach i wyraziła swoje uznanie dla poruszanego tematu, gdyż sądzi, że jest to temat bardzo ważny i istotny dla miasta

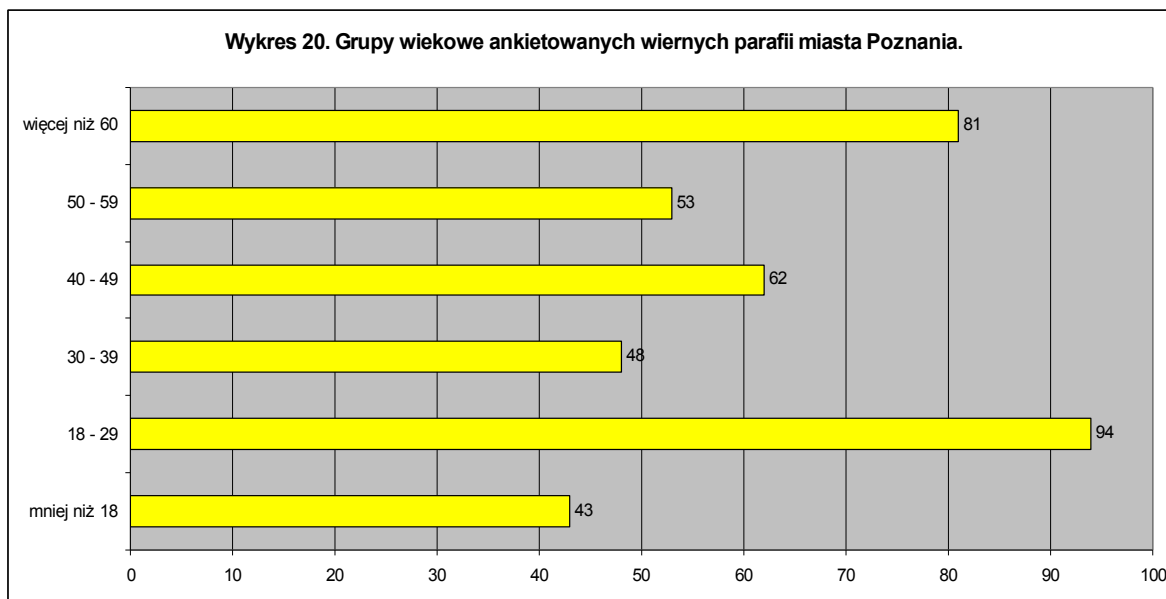
Poznania i jego parafii, choć nieczęsto poruszany. Źródłem powyższej analizy dotyczącej uwag i refleksji organistów były badania własne.

Ankieta dla wiernych liczyła 12 pytań i rubryki nr 13, wydzielonej do zapisania uwag i refleksji według uznania respondenta. Ankieta zawierała 11 pytań zamkniętych oraz metryczkę. Z analizy metryczki wynika, że ponad połowa uczestniczących w badaniach – 63% - to kobiety (242 ankietowane) zaś grupa mężczyzn stanowi 36% wszystkich badanych – 136 osób. 1% stanowią inne odpowiedzi. Ukazanie procentowe grup biorących udział w badaniach przedstawia Wykres 19.

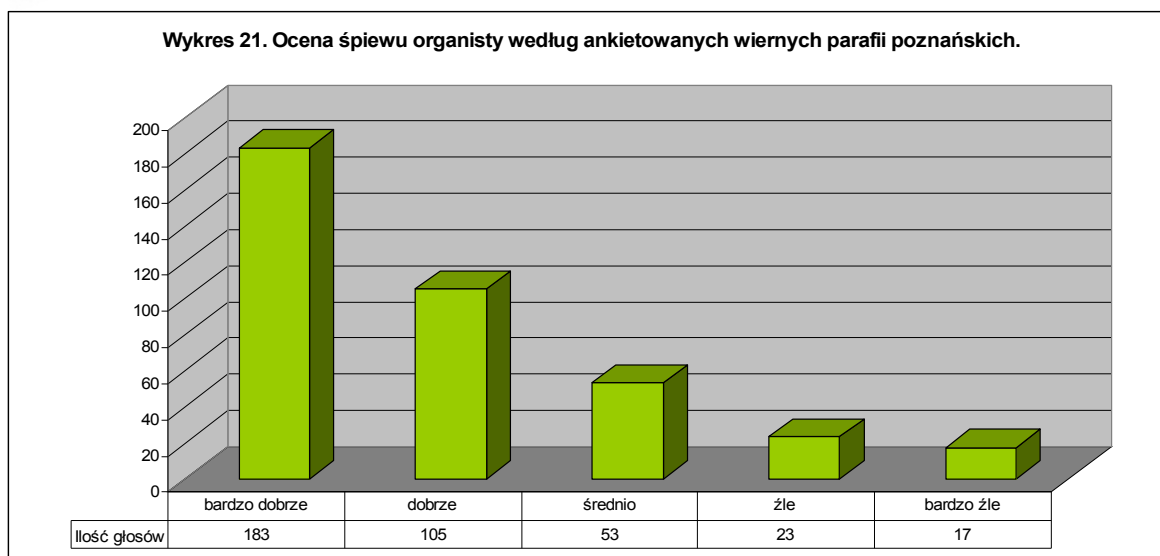
Źródło : badania własne

Pytanie drugie ankiety dla wiernych miało na celu pogrupowanie ankietowanych wg przedziału wiekowego. Najliczniejsza grupa ankietowanych to młodzież i osoby młode – 94 osoby, co stanowi 25% wszystkich ankietowanych. Druga co do wielkości grupa respondentów to grupa w wieku powyżej 60 lat (81 osób – 21% wszystkich ankietowanych). Najmniejsza z nich to przedział wiekowy : mniej niż 18 lat (43 osoby, co stanowi 11% ogółu respondentów). Szczegółowe wyniki analizy pytania drugiego ankiety kierowanej do wiernych w parafiach poznańskich przedstawia Wykres 20 znajdujący się poniżej.

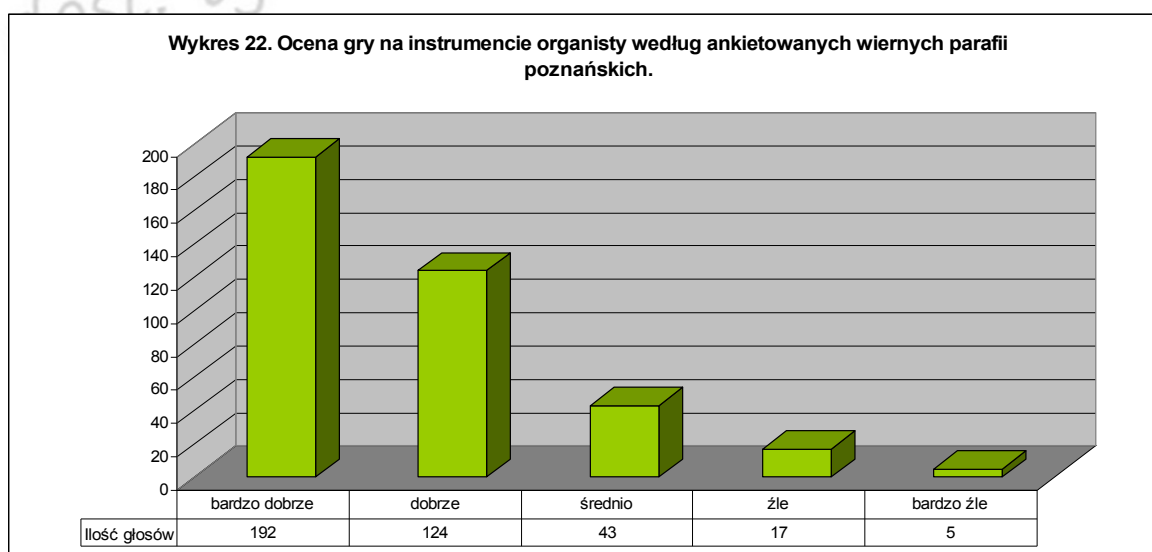
Źródło : badania własne

W pytaniu trzecim ankiety wierni mieli okazję oceny śpiewu organisty. 183 ankietowanych (48%) odpowiedziało, że organista w danej parafii bardzo dobrze śpiewa. 17 osób (4%) oceniło śpiew organisty jako bardzo zły. Poszczególne stopnie oceny oraz ilość głosów przyporządkowanych danej ocenie znajduje się w Wykresie 21.

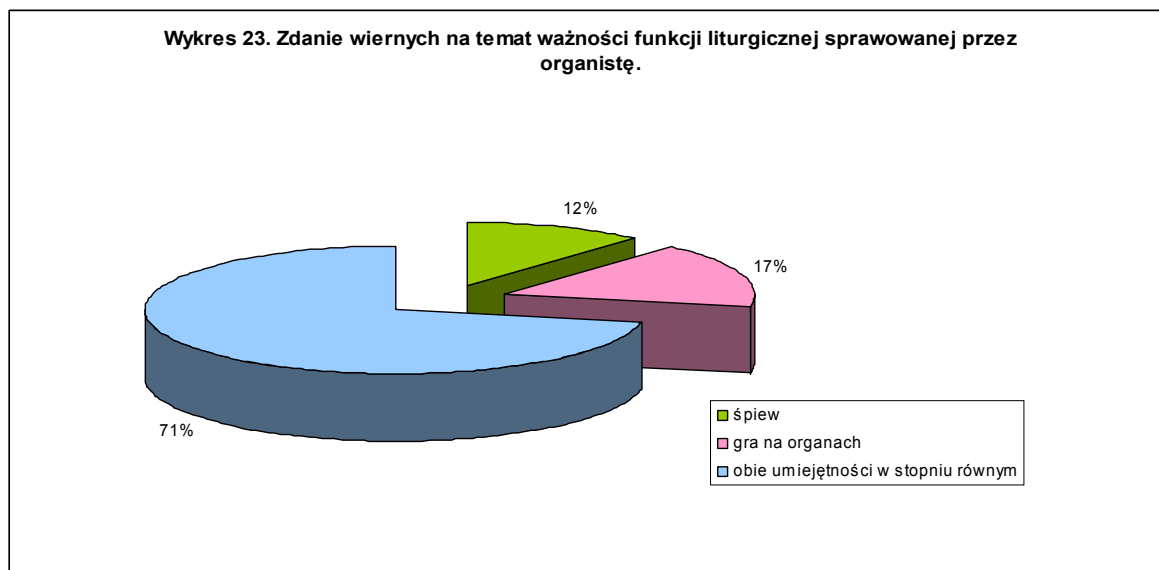
Źródło : badania własne

Wykres 22 zawiera graficzne ujęcie analizy wyników badań pytania czwartego ankiety dla wiernych dotyczącego oceny w pięciu stopniach gry na instrumencie organisty posługującego w parafii. Nieco ponad połowa wszystkich ankietowanych (51%) uważa, że organista gra bardzo dobrze – aż 192 osoby wystawiły taką ocenę. Ocenę skrajną (bardzo złą) wystawiło 5 osób (1% respondentów). Poszczególne stopnie oceny oraz ilość głosów przyporządkowanych danej ocenie ukazuje poniższy Wykres 22.

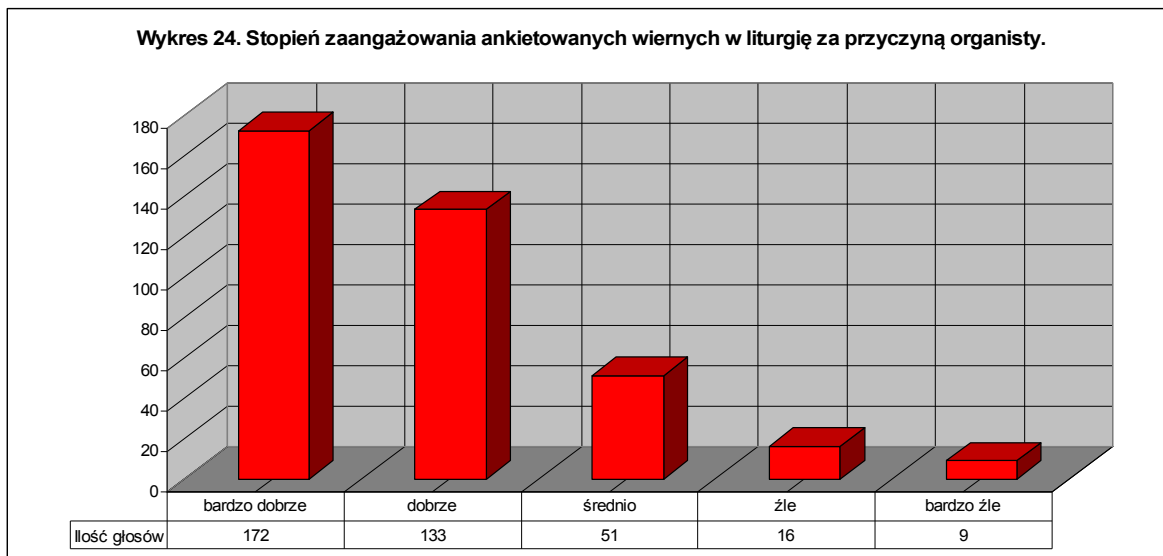
Źródło : badania własne

Na Wykresie 23 zobrazowano graficznie udział procentowy odpowiedzi 3 grup ankietowanych wiernych, którzy zostali zapytani, jaka umiejętność muzyczna organisty jest najważniejsza w sprawowaniu funkcji liturgicznych. Zaczynając od wartości najmniejszych : 12% osób biorących udział w badaniu ankietowym uważa, że najważniejszą zaletą organisty powinien być lub jest jego śpiew, czysty i dla każdego zrozumiały. Taką odpowiedź zaznaczyły 44 osoby. 63 osoby uważają jednak, że to gra na organach jest najważniejsza. Grono to stanowi 17% ankietowanych. Największą ilość głosów – 274 – uzyskała odpowiedź, że zarówno gra na organach jak i śpiew są w takim samym stopniu ważne w pracy organisty. Wykres 23 umieszczony poniżej przedstawia rysunkowo aspekt procentowy udziału wszystkich grup odpowiedzi.

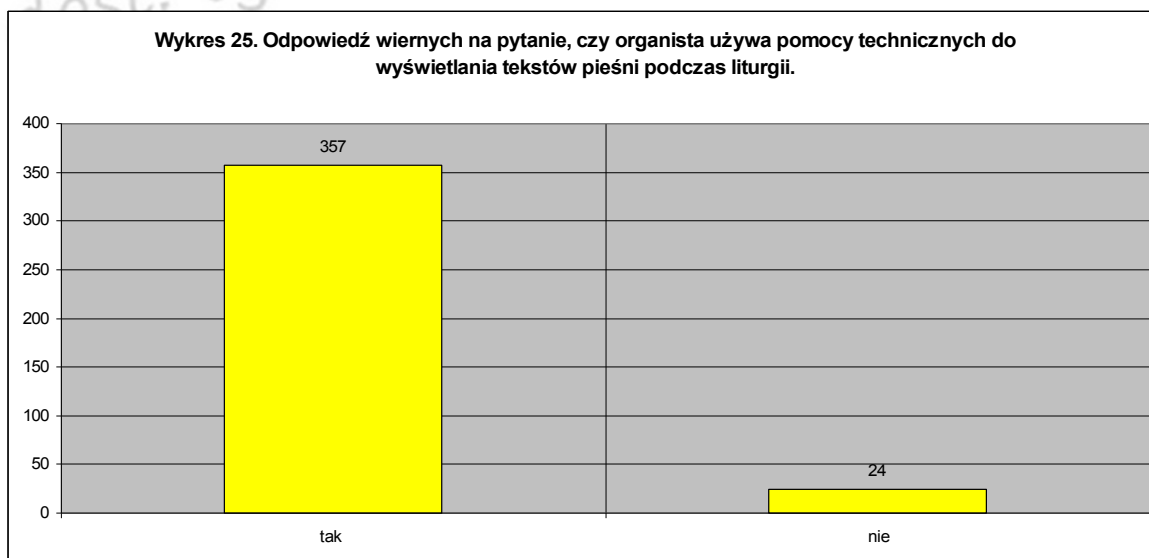
Źródło : badania własne

Pytanie szóste ankiety dla wiernych parafii poznańskich zadane było w celu uzyskania opinii na temat stopnia zaangażowania modlitewnego ankietowanych wiernych w liturgię, w pełni duchowego przeżycia Eucharystii za przyczyną organisty – jego śpiewu oraz gry na instrumencie. Blisko połowa respondentów (46%) twierdzi, że aktywność liturgiczna organisty przyczynia się do ich skupienia modlitewnego bardzo dobrze. 133 osoby oceniają tę relację jako dobrą. 13% ankietowanych stwierdza, że wpływ organisty na ich pełne duchowe uczestnictwo w Eucharystii jest średni. 4% respondentów (16 osób) stwierdza, że ciężko im się wystarczająco skupić na przeżyciu Mszy Świętej z udziałem organisty i ocenia jego funkcję źle. Ocenę bardzo złą wystawiło 2% badanych – 9 osób. Wszystkie dane dotyczące tego pytania zostały przedstawione na Wykresie 24.

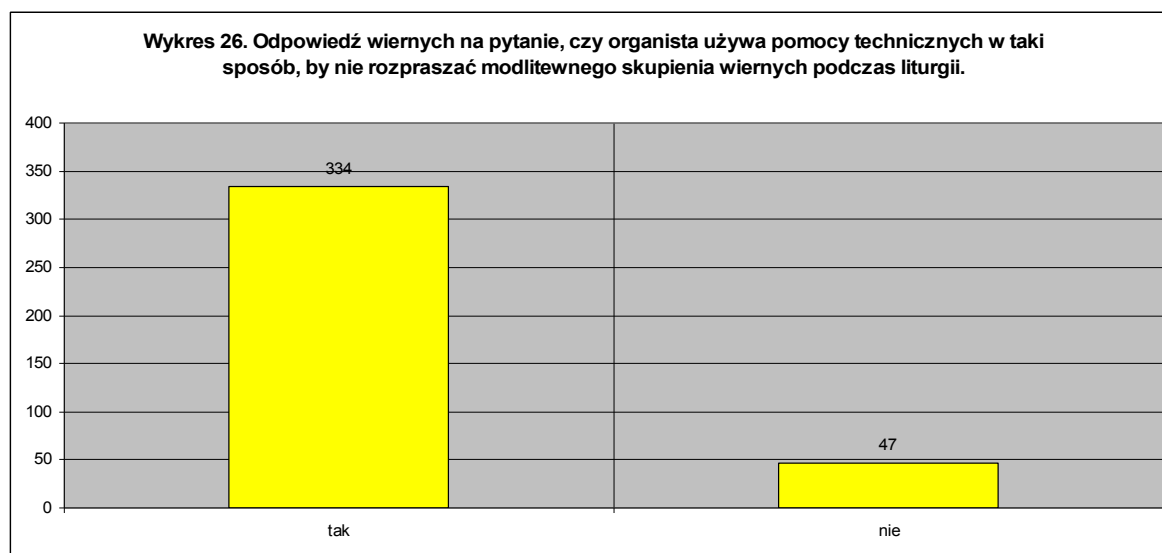
Źródło : badania własne

Pytanie siódme dotyczyło użycia rzutnika. 94% ankietowanych odpowiada twierdząco. 6% ankietowanych zaprzecza i jest zdania, że organista nie używa pomocy. Wykres 25 przedstawia graficzne ujęcie udzielonych odpowiedzi przez ogół respondentów na siódme pytanie ankietowe.

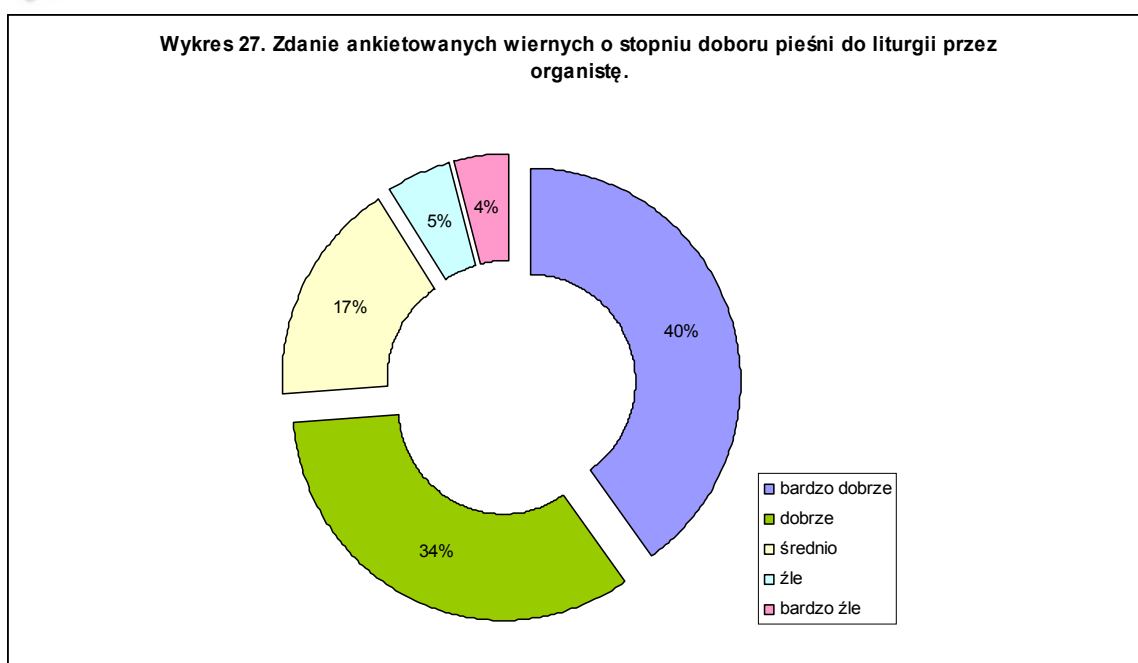
Źródło : badania własne

Wykres 26 zamieszczony poniżej przedstawia dwie grupy osób biorących udział w badaniu ankietowym i ich odpowiedź na pytanie dotyczące sposobu użycia wspomnianych dodatkowych pomocy technicznych. 88% ankietowanych stwierdza, że organista operuje rzutnikiem bądź slajdami w sposób dyskretny i cichy, by nie rozpraszać uwagi wiernych skupionych na czynnościach liturgicznych sprawowanych przez kapłana, czyli włącza slajdy w odpowiednim momencie, nie przerzuca ich w trakcie trwania Liturgii Słowa czy podczas Przeistoczenia, pamięta o zmianie slajdów w projektorze tradycyjnym przed Mszą Świętą – unikając w ten sposób hałasu powodowanego ładowaniem kieszeni podającej slajdy, stara się wyczuwać momenty, w których powinien wstrzymać się od manipulacji slajdami na rzutniku multimedialnym, co czasem jest widoczne na ekranie, by nie wprowadzać rozkojarzenia wiernych, itp. Zaś 12% respondentów stwierdza, że operowanie pomocami typu rzutnik lub projektor przez organistę wpływa negatywnie na ich skupienie modlitewne powodując odwrócenie uwagi od pełnej modlitwy i duchowego uczestnictwa we Mszy Świętej. Wykres 26 przedstawia graficzne ujęcie udzielonych odpowiedzi przez ogół respondentów na ósme pytanie ankietowe.

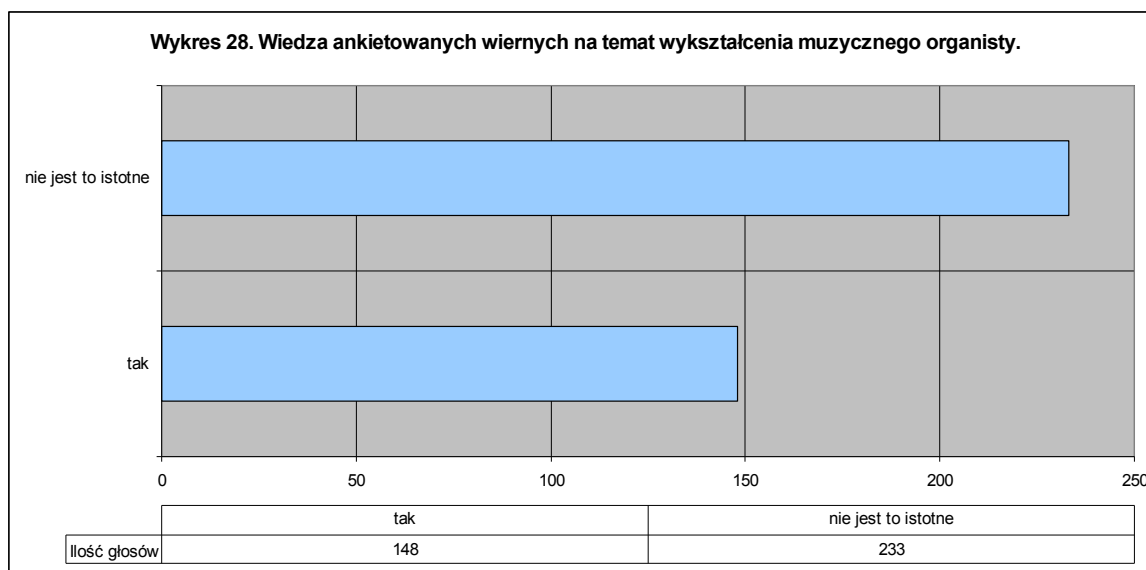
Źródło : badania własne

W pytaniu dziewiątym ankiety wierni dokonali oceny doboru pieśni kościelnych do liturgii dokonywanego przez organistę. Największa grupa – 153 osoby (40% ankietowanych) ocenia dobór pieśni do Eucharystii w stopniu bardzo dobrym. 128 osób (34% respondentów) stwierdza, że dobór jest dobry 17% ankietowanych wiernych ocenia dobór pieśni do liturgii jako średni (65 osób). Kolejno 5% i 4% ankietowanych stwierdziło, że organista nie potrafi dobrać odpowiednio pieśni i oceniło tę umiejętność w stopniu złym i bardzo złym. Na Wykresie 27 ukazano podział procentowy udzielonych odpowiedzi przez grupy respondentów na pytanie dziewiąte ankiety.

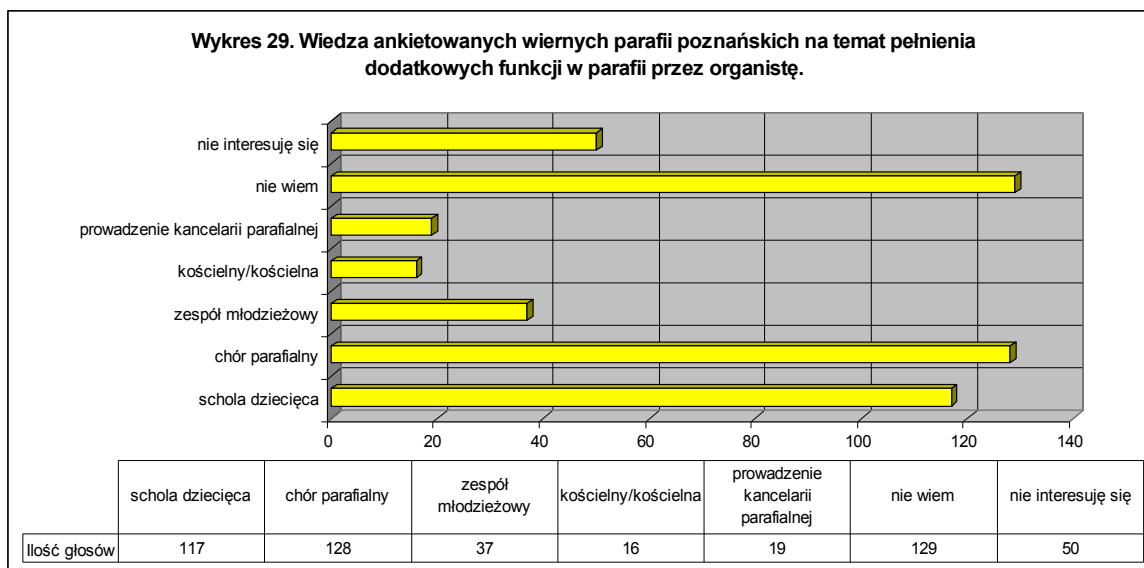
Źródło : badania własne

Na poniżej zamieszczonym Wykresie 28 zostały przedstawione w postaci graficznej wyniki dziesiątego badania ankietowego dla wiernych parafii poznańskich. Pytanie miało na celu zebranie informacji na temat wiedzy wiernych o wykształceniu muzycznym organisty. Dla 61% ankietowanych informacja dotycząca wykształcenia muzycznego organisty nie jest istotna. 39% respondentów wie, jakie wykształcenie *stricte* muzyczne posiada organista parafialny. Wykres 28 zawiera szczegółowe informacje wynikające z analizy pytania dziesiątego ankiety.

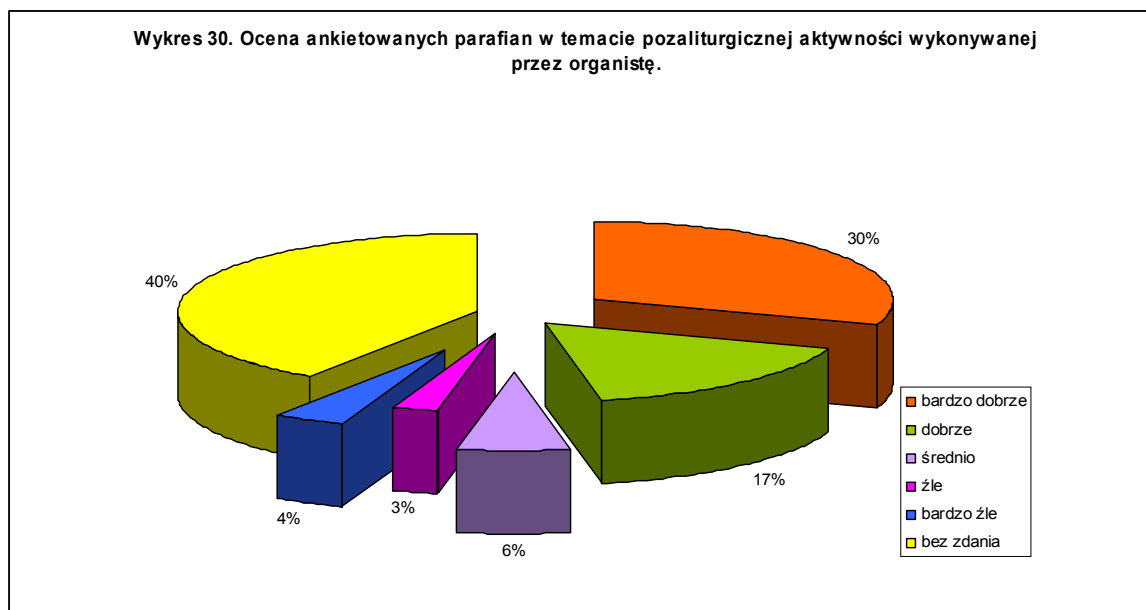
Źródło : badania własne

Pytanie jedenaste ankiety dotyczyło sprawdzenia wiedzy wiernych parafii poznańskich o funkcjach pozaliturgicznych pełnionych przez organistę. Pytanie to miało charakter wielokrotnego wyboru. 26% wszystkich ankietowanych, co stanowi 129 głosów, nie wie, czy jakie dodatkowe funkcje spełnia organista poza grą i śpiewem liturgicznym. Inna grupa ankietowanych licząca 128 osób (czyli również 26% całego grona ankietowanych) stwierdza, że do pozaliturgicznych zajęć podejmowanych przez parafialnego muzyka należy sprawowanie funkcji dyrygenta chóru parafialnego w kościele. 24% ankietowanych twierdzi, że organista w ich kościele prowadzi również scholę dziecięcą. 10% ankietowanych w ogóle nie interesuje się dodatkowymi aktywnościami organisty parafialnego i równocześnie nie wie, czy jakiegokolwiek podejmuje. 7% ankietowanych stwierdza, że organista parafialny kieruje muzycznym zespołem młodzieży w parafii. 4% parafian oświadcza, że do pozaliturgicznych czynności organisty w parafii należy również przyjmowanie i obsługa interesantów kancelarii parafialnej. Ostatnia, najmniejsza grupa licząca 3% wszystkich głosów ankietowanych, poświadcza swym głosem, że organista jest również kościelnym bądź kościelną w parafii. Szczegóły analizy badań przeprowadzonego w pytaniu jedenastym zawiera Wykres 29.

Źródło : badania własne

Przedostatnie pytanie ankiety skierowanej dla wiernych parafii poznańskich dotyczyło oceny sprawowania dodatkowych funkcji prócz gry i śpiewu przez organistę w parafii. Wierni oceniali tę aktywność w skali pięciostopniowej. Stosunkowo dużą grupę stanowią osoby, które nie mają zdania bądź podstaw, by taką ocenę wystawić. Jest to 40% wszystkich opinii – 155 głosów. 115 osób, co stanowi drugą najliczniejszą grupę ankietowanych. 30% uważa, że organista sprawuje swe obowiązki pozaliturgiczne w stopniu bardzo dobrym. 17% respondentów oświadcza, że praca pozaliturgiczna organisty zasługuje na ocenę dobrą. 4% ankietowanych nie jest w najmniejszym stopniu zadowolona z efektów i ocenia tę aktywność bardzo źle. 3% - czyli 10 głosów – wystawia ocenę złą. 6% ogółu ankietowanych średnio ocenia pozaliturgiczne aktywności wykonywane przez organistę. Graficzne zestawienie wyników pytania dwunastego przedstawia Wykres 30 znajdujący się poniżej.

Źródło : badania własne

Pytanie trzynaste było ostatnim pytaniem ankietowym skierowanym do wiernych parafii poznańskich, a jego odpowiedzi stały się cennym źródłem informacji na temat postrzegania przez wiernych pracy poznańskich organistów. Wierni w tym pytaniu mieli okazję do zamieszczenia swoich uwag oraz refleksji dotyczących spraw muzyki oraz organistów w swoich kościołach. Uwagi i refleksje wyraziło łącznie 29 wiernych, z czego 17 opinii nie zostało uwzględnionych w analizie ze względu na zbyt niską kulturę języka i przekazu tych wypowiedzi. Niektórzy twierdzili, że często organiści nie urozmaicają repertuaru, śpiewając ciągle te same pieśni, co skutkuje złą oceną organisty w kwestii znajomości śpiewów przeznaczonych do użytku liturgicznego. Kolejny głos jednego z wiernych dotyczy nagannej postawy organisty, który podczas liturgii wychodzi ze świątyni w trakcie głoszenia przez kapłana homilii. Zauważyła również, że w zły sposób używa rzutnika wyświetlając teksty pieśni, które nie są w danym momencie śpiewane, przez co wierni nie uczestniczą w śpiewie. Jeden z wiernych udzielających odpowiedzi na pytanie oświadcza, że jego ocena pracy organisty nie może być w pełni miarodajna, gdyż uczęszcza on na Msze Święte, w których funkcję organisty zastępuje zespół młodzieżowy, dający tylko akompaniament do pieśni (bądź piosenek) i części stałych Mszy Świętej. Odpowiedzi mszalne na wezwanie kapłana są śpiewane *a capella*. Dwóch z ankietowanych wiernych uważa, że organista w Mszach

Świątecznych nie dobiera odpowiednich regestrów organowych, co skutkuje zagłuszeniem śpiewu jego i wiernych. W miejscu uwag i refleksji pojawiło się również stwierdzenie, że to „organista powinien pociągać wiernych do śpiewu”. Rozumie, że problem stanowić może fakt, iż w kościele jest odprawianych w niedziele bądź święto kilka Mszy Świątecznych. I często pod koniec dnia zda się wyczuć zmęczenie w sposobie prowadzenia śpiewu i gry na instrumencie, co źle oddziałuje na wiernych. Inny ankietowany pisze, że jego organista nie powinien wyłącznie intonować pieśni i następnie wyłączać się ze śpiewu. Osoba ankietowana porusza ten temat, lecz nie rozwija go. Jeden z respondentów zwraca też uwagę, jak ważne jest zrozumienie celu i powołania związanego z faktem, iż jest się organistą. W najprostszych słowach – jest to „śpiew na większą chwałę Pana” i to ten cel powinien przyświecać każdemu muzykowi kościelnemu pełniącemu poniekąd funkcję duszpasterską. Cenną uwagą jest wypowiedź jednego z ankietowanych przytoczona w całości : „W jakimkolwiek jestem kościele, zawsze zwracam uwagę na osobę p. organisty, ponieważ muzyka jest jednym z języków, przez które odbieram Pana Boga. Organista ma pomagać ludziom się modlić, wejść w Obecność Bożą, a nie <<odegrać swoje>>”. Inny zaś ankietowany uważa, że Mszę Świętą bez śpiewu organisty i jego akompaniamentu nie są pełne, a obecność muzyki na liturgii jest niezbędna, by w pełni przeżyć sprawowaną Eucharystię. Jeden z ankietowanych, będący muzykiem odpowiada, że organista w parafii wykształcony muzycznie i biegle posługujący się instrumentem, którego umiejętności gry są ocenione w stopniu bardzo dobrym, wykonuje podczas liturgii utwory, które przysławiają tym samym jej sens. Zauważa, że w niektórych momentach, gdy uwaga wiernych powinna być skupiona na czynnościach eucharystycznych, skierowana jest na słuchanie utworów organowych. Ostatni głos oddaje wierny, którego cieszy fakt, że osoby świeckie bardzo angażują się w życie muzyczne parafii przez sprawowanie funkcji organisty, prowadzenie scholi dziecięcej i chóru. W kwestii scholi dziecięcej ankietowany wyraża swój podziw dla osoby organisty, który „z głową dobiera pieśni dziecięce, które są przez nie chętnie śpiewane na liturgii” i przybliży je tym samym do kościoła nie czyniąc z Mszy Świętej widowiska czy spektaklu. Zauważa, że śpiew organisty, który posiada miłą dla ucha barwę głosu, nie wykorzystuje sytuacji i „nie gwiazdorzy” lecz wykazuje skromność i pokorę wobec posługi i miejsca, w którym te posługę pełni. Stwierdza, że nie tylko w Poznaniu, ale i w całej Polsce powinno

być jak najwięcej takich organistów. Źródłem powyższej analizy dotyczącej uwag i refleksji ankietowanych wiernych parafii poznańskich były badania własne.

Opisanie i podsumowanie badań ankietowych

Wnioski, jakie pojawiają się podczas analizowania wyników badań trzech typów ankiet rozpowszechnionych na terenie miasta Poznania, ukazują dość duże zróżnicowanie podejścia do praktycznego wykonywania posługi organisty w parafii z perspektywy każdej z ankietowanych grup. Z podsumowania ankiety dla księży proboszczów parafii poznańskich, którzy wzięli udział w badaniu, wynika, że większość ankietowanych przy dokonywaniu wyboru danej osoby na stanowisko organisty nie kieruje się w największym stopniu wykształceniem muzycznym kandydata. Człowiek wykształcony muzycznie posiada dostatecznie dobrą wiedzę teoretyczną i praktyczną do wykonywania posługi w kościele, jednak nie zawsze ma wystarczające doświadczenie. Kierując się tym faktem, poznańscy proboszczowie wybierają do tej posługi osoby już doświadczone i potrafiące grać na instrumencie klawiszowym – niezależnie od stopnia zaawansowania tej umiejętności. Mimo to zdecydowana większość proboszczów wie o ukończonych szkołach bądź studiach muzyków kościelnych posługujących obecnie w parafiach. Większość z poznańskich proboszczów parafii jest zadowolona ze stopnia umiejętności muzycznych organistów. Należy pamiętać, że stosunkowo duża grupa ankietowanych proboszczów może nie posiadać wykształcenia muzycznego, a ich opinia jest w głównej mierze podyktowana upodobaniami muzycznymi; jednak uważają oni, że tak samo śpiew jak i gra na instrumencie liturgicznym są ważne w kościele i zgodne z prawami ustanowionymi przez władze kościelne zebranymi i spisany w odpowiednich dokumentach Kościoła Katolickiego. W głównej mierze duszpasterze parafii poznańskich uważają, że organiści posługują się lepiej instrumentem niż głosem. Przyczyn takiej oceny może być kilka. Jedną z nich zapewne jest nieodpowiednie przygotowanie emisyjne, co skutkuje również nieczystością dźwięków śpiewanych. Z przeprowadzonych badań wynika, że księża mają wiedzę teoretyczną i ogólny pogląd na prawa muzyki kościelnej, gdyż zapytani o ich przestrzeganie przez organistów uważają, że dobrze przestrzegają tych praw i wytycznych. Ogólnie ujmując – proboszczowie są zadowoleni z poziomu muzyki wykonywanej w ankietowanych kościołach parafialnych Poznania.

Z podsumowania drugiej ankiety wynika że zdecydowana większość organistów posługujących w kościołach poznańskich to mężczyźni w wieku od 18 do 29 lat. Wyniki te kłócą się z analizą badań przeprowadzonych wśród proboszczów. Osoby w tym przedziale wiekowym zazwyczaj są w trakcie kształcenia muzycznego lub zaraz po nim. Analiza przeprowadzona w badaniach dla proboszczów jasno wskazuje, że organiści w tym przedziale wiekowym jednak posiadają już doświadczenie w posłudze organisty. Wniosek nasuwa się następujący : organiści w trakcie kształcenia zaczęli praktykować w kościele zanim osiągnęli pełną wiedzę na temat posługi – byli samoukami bądź kształcili się indywidualnie, obserwując innych organistów. W obecnej chwili w Poznaniu jest najwięcej muzyków kościelnych posiadających dyplom studium organistowskiego. W kwestii samokształcenia większość z nich poza edukacją w szkołach muzycznych, studium organistowskim czy wyższych studiach muzycznych nie podejmuje żadnych form kształcenia dodatkowego. Wniosek z tego można wyciągnąć taki, że wiedza zdobyta w toku wcześniejszego kształcenia wystarcza im do pełnienia swojej funkcji, bądź nie są oni zainteresowani dalszym kształceniem. W sprawie częstotliwości grania w kościele na Mszach Świętych w ciągu tygodnia : według badań wynika, że w niedzielę organiści średnio grają 3 – 4 Msze Święte w kościele, zaś w ciągu tygodnia na 1 albo 2 Mszach Świętych. Wiele głosów oddanych przez organistów potwierdza, że w ciągu tygodnia nie grają praktycznie na żadnej liturgii. Na taki stan rzeczy może wpływać kilka czynników, np. zbyt mała liczba wiernych zgromadzonych na tych Mszach Św. i proboszcz postanawia nie angażować w liturgię organisty, co wiąże się z kosztami. Drugim czynnikiem może być inne zaangażowanie zawodowe czy zarobkowe organisty. Wyjątkami mogą być liturgie pogrzebowe czy ślubne. Organiści poznańscy w głównej mierze są skupieni na swojej podstawowej czynności liturgicznej i nie pełnią dodatkowych funkcji w parafii, np. prowadzenia scholi dziecięcej czy chóru. Przyczyn tego faktu może być również kilka, m. in. że grupa taka w kościele nie istnieje bądź istnieje, ale do jej prowadzenia jest zaangażowana inna osoba. W kościołach poznańskich najwięcej jest instrumentów piszczalkowych, których stan jest oceniany przez nich w stopniu bardzo dobrym i dobrym. Świadczy to o tym, że cenne instrumenty liturgiczne są szanowane przez muzyków i proboszczów i zadbane zarówno technicznie jak estetycznie. Wyniki przeprowadzonych badań nasuwają wniosek, że poznańskim organistom zależy na zaangażowaniu w śpiew wiernych i podejmują wszelkie starania, by mógł

on w pełni rozbrzmiewać. Zakup projektora czy rzutnika i montaż wiąże się z kosztami, które ponosi parafia. Z tego wynika, że i proboszczom i organiście zależy, by wierni mogli lepiej uczestniczyć w liturgii poprzez nabożny i piękny śpiew pieśni. Wynikiem tego jest używanie projektorów i rzutników multimedialnych bądź cyfrowych, które zazwyczaj na każdej Mszy Świętej są uruchamiane i przy ich pomocy wyświetla się tekst pieśni. Zabiegi te są oceniane bardzo wysoko przez wiernych w parafiach, którzy sami twierdzą, że rzutniki są potrzebne i stanowią nieocenioną pomoc w nauce nowych pieśni. Podstawowym śpiewnikiem, który jest „najlepszym przyjacielem” praktycznie każdego poznańskiego organisty, jest tradycyjny *Śpiewnik księdza Siedleckiego*. Ten zbiór pieśni o już wielowiekowej tradycji jest ciągle na nowo odkrywany przez organistów, którzy czerpią z niego swoje inspiracje do śpiewów niekiedy już dawno zapomnianych i przez nowe pokolenia muzyków kościelnych i przez wiernych, ale przez wzgląd na ich wysoką wartość liturgiczną ciągle nauczane na nowo i przedłużane w tradycji muzycznej danej parafii. W większości kościołów poznańskich brakuje osób świeckich udzielających się w liturgii pod względem muzycznym : brakuje osób pełniących funkcję kantora i psalterzysty . Z tego względu jedyną osobą, jaka prowadzi wiernych podczas śpiewu psalmu responsoryjnego i śpiewa pieśni, jest organista. Mając na względzie wytyczne dotyczące muzyki kościelnej zawarte w dokumentach Kościoła, niektórzy organiści poznańscy są tego problemu świadomi i zajmują się przygotowaniem osób do sprawowania funkcji kantora i psalterzysty. Nie jest jednak możliwe, by na każdej liturgii byli oni obecni. Takie osoby są przygotowywane do pełnienia swoich funkcji przy okazji większych uroczystości kościelnych i parafialnych, jak np. święta bożonarodzeniowe, wielkanocne czy odpusty parafialne. Według większości organistów poznańskich wierni obecni na liturgii chętnie włączają się w śpiew pieśni kościelnych. Świadczy to o tym, że organista potrafi umiejętnie dobierać pieśni kościelne do liturgii, ustala odpowiednią tonację pieśni i stosuje sprzyjający śpiewie wiernych akompaniament muzyczny oraz rejestrację organową nie zakłócającą harmonijnego śpiewu ludu.

Według wiernych parafii poznańskich organiści bardzo dobrze i dobrze spełniają swe podstawowe funkcje liturgiczne. Uważają w większości, że śpiew i gra na organach są w równym stopniu ważne, co potwierdzają wyniki badań. Praca organisty parafialnego ma nie tylko na celu dopełnianie liturgii piękną muzyką, ale też zbliżenie wiernych do Boga i pełniejszego wyznawania wiary. Wierni poznańscy obecni na liturgii, gdzie posługuje

organista, są najwięcej w stopniu bardzo dobrym i dobrym zachęcani do głębszej modlitwy; pogłębienia więzi z Bogiem i jeszcze większej radości z uczestnictwa w liturgii za pośrednictwem pracy organisty parafialnego. Jest to ważne spostrzeżenie, gdyż jest to też jeden z głównych celów pracy organisty liturgicznego. Bardzo ważnym czynnikiem pomagającym osiągnąć taki efekt jest dobór odpowiednich pieśni do liturgii, które są powiązane z dniami, czytania i Ewangelią odpowiednią dla dnia z cyklu i roku liturgicznego. Na ogół wierni są zadowoleni z wyborów pieśni, które przez zawarte w nich teksty rozwijają rozważania podjęte przez czytania lekcyjne i Ewangelię. Według przeprowadzonej analizy badań wynika, że podstawą oceny organistów i ich pracy przez wiernych jest wiedza bądź niewiedza o ich wykształceniu muzycznym. Większość wiernych biorących udział w badaniu uważa za nieistotne dla nich, jakie wykształcenie muzyczne posiada organista; ich ocena może być sugerowana obserwacjami zachowań organisty i upodobaniami muzycznymi ankietowanego wiernego. Druga grupa wiernych świadoma wykształcenia muzycznego organisty posługującego w parafii mogła się sugerować faktem, iż osoba, która ukończyła studium, szkołę muzyczną bądź wyższą uczelnię muzyczną, powinna reprezentować odpowiedni poziom umiejętności nabyty podczas kształcenia. Wtedy ocena organisty pod względem poprawności i rzetelności jego pracy ma większą wiarygodność. Większość wiernych parafian nie wie, czy organista prócz gry na organach i śpiewu jest zaangażowany w jakieś inne czynności pozaliturgiczne w parafii. Jednak z badań wynika, że większość organistów prowadzi schole parafialne i chóry. Najczęściej grupy te towarzyszą liturgii w dni świąteczne, np. niedziele, na wybranej Mszy Świętej. Powodem niewiedzy wiernych w tej sprawie może być duża ilość Mszy Świętych ustalona w danej wspólnotce parafialnej w dni niedzielne. Zapewne ci wierni nie mieli okazji przekonać się o dodatkowych funkcjach sprawowanych przez organistę w kościele i dokonać ich oceny. Duża grupa wiernych wie, jakie dodatkowe funkcje spełnia organista poza liturgią, gdyż miała okazję obserwować go podczas ich pełnienia i najczęściej nie ma zdania, w jakim stopniu poprawnie organista je wykonuje. Konkluzje ostatnich pytań otwartych ankiet zostały już opisane w podrozdziale znajdującym się powyżej.

Podsumowując cały rozdział dotyczący analizy badań przeprowadzony na grupach księży proboszczów, organistów i wiernych parafii poznańskich, nasuwa się wniosek, że muzyka kościelna wykonywana w Poznaniu w zdecydowanie większej jej części nosi znamiona pięknej muzyki, miłej Bogu i ludziom, w dużym stopniu zgodnej z wymogami do muzyki sakralnej zawartymi w odpowiednich dokumentach Kościoła Rzymskokatolickiego. Jest wiele spraw, które wymagają większej uwagi i starań, by ewentualne uchybienia likwidować poprzez większą komunikację na płaszczyźnie rządu parafii – muzyk kościelny, czy prowadzenie dyskusji w proponowaniu rozwiązań z udziałem wszystkich grup : księży, organistów i przedstawicieli wiernych parafii. W taki sposób z pewnością posługa organisty parafialnego będzie bardziej efektywna, a proboszcz i członkowie wspólnot parafialnych będą mogli chlubić się najwyższym poziomem piękna liturgii za przyczyną śpiewu i muzyki organowej w kościele parafialnym.

Powyższy materiał pochodzi z pracy dyplomowej zatytułowanej „*Kształcenie organistów i jego wpływ na piękno liturgii w wybranych kościołach poznańskich*”

autorstwa Ewy Wojtkowiak.

Autor udostępnia powyższe wyniki badań wyłącznie dla strony **musicamsacram.pl**.

Zabrania się jego kopiowania oraz rozpowszechniania bez zgody autora pracy bądź za upoważnieniem - głównego administratora portalu **musicamsacram.pl**.